

Narratiivinen kirjallisuuskatsaus jälkikoloniaalisista ja
dekolonisoivista lähestymistavoista sosiaalityöhön ja
sosiaalityön tutkimukseen

Ona Needelman
Pro gradu -tutkielma
Sosiaalityö
Lapin Yliopisto
Tarja Orjasniemi
Kevät 2024

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Sosiaalityö

Työn nimi: Narratiivinen kirjallisuuskatsaus jälkikoloniaalisista ja dekolonisoivista lähestymistavoista sosiaalityöhön ja sosiaalityön tutkimukseen

Tekijä/-t: Ona Needelman

Koulutusohjelma/oppiaine: Sosiaalityö

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä, liitteiden lukumäärä: 64

Vuosi: 2024

Tiivistelmä:

Pro gradu -tutkielmassa tutkin sitä, miten sosiaalityötä ja sosiaalityön tutkimusta on tarkasteltu jälkikoloniaalisen ja dekoloniaalin teorian kautta eri puolilla maailmaa, millaisia mahdollisuuksia teorioiden soveltaminen tuo sosiaalityön käytäntöihin ja tutkimukseen, sekä millaisia kehittämistarpeita teorioiden hyödyntäminen on tuottanut. Tavoitteeni on herättää keskustelua siitä, millaisia uusia eväitä jälkikoloniaalinen tutkimusote ja ajattelutapa voisivat tuoda sosiaalityöhön ja tutkimukseen Suomessa.

Tutkimusaineisto koostuu 18 vertaisarvioidusta tieteellisestä artikkelista eri puolilta maailmaa, joissa käsitellään koloniaalisuutta ja sen vastustamista sosiaalityössä ja sosiaalityön tutkimuksessa. Tutkimusmenetelmänä on narratiivinen kirjallisuuskatsaus ja aineisto on analysoitu teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Tutkimuskysymykseni oli: *Millaisia kehittämistarpeita jälkikoloniaaliset ja dekoloniaalit tarkastelutavat tuottavat sosiaalityölle ja sosiaalityön tutkimukselle?*

Tutkimustulokset osoittivat, että jälkikoloniaalista ja dekoloniaalista tutkimusotetta on käytetty sosiaalityön tutkimuksessa muun muassa sosiaalityön historian ja sosiaalityön epistemologisten lähtökohtien tarkasteluun, kolonialististen ideologioiden paljastamiseen ja käsittelemiseen sosiaalityössä, sekä vallan tarkasteluun kansainvälisessä sosiaalityössä. Dekoloniaali kritiikki kohdistui erityisesti sosiaalityön opetukseen sekä valtavirran sosiaalityön tutkimusmenetelmiin ja käytäntöihin. Sosiaalityön moninaisen tietopohjan ja tietämisen tapojen tulisi näkyä paremmin moninaisuutena myös tutkimuksen tekemisen tavoissa ja opetuksessa.

Tutkimusaineistossa toistui jälkikoloniaalisen ajattelutavan myötä kehittyvän kriittisen tietoisuuden ja vallan tarkastelun välttämättömyys sosiaalityössä, jotta koloniaalisia ajattelutapoja voidaan tiedostaa ja purkaa. Jälkikoloniaalinen tarkastelu ja dekolonisoiva tutkimusote tuottavat eväitä kriittiselle reflektoinnille sosiaalityön osallistumisesta ja asemasta monimutkaisten ja globaalien sosiaalisten ongelmien käsittämiseksi. Jälkikoloniaalinen tarkastelu ja kriittinen tiedostaminen voi auttaa paljastamaan ajan saatossa ”luonnollistuneita” koloniaalisia ideologioita, kuten rasismia, sekä koloniaalisia jatkumota tietämisen ja ymmärtämisen tavoissa valtavirran sosiaalityössä globaalissa pohjoisessa.

Avainsanat: Jälkikolonialismi, dekolonisaatio, antirasismi, kriittinen sosiaalityö, kansainvälinen sosiaalityö

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi X

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi X

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Tutkimuksen teoreettinen ja käsitteellinen viitekehys	5
2.1 Pääkäsitteet	5
2.2 Jälkikoloniaali ja dekoloniaali teoria.....	8
2.3 Koloniaalisuus Suomessa	11
2.4 Sosiaalityön koloniaalisuus.....	14
2.5 Globalisaatio ja kansainvälinen sosiaalityö.....	16
3. Tutkimuksen toteutus	20
3.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	20
3.2 Narratiivinen kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	21
3.3 Aineistonkeruu ja aineiston kuvaus	23
3.4 Aineiston analyysi.....	30
3.5 Tutkimuksen eettinen pohdinta	32
4. Jälkikolonialismi sosiaalityössä ja tutkimuksessa	35
4.1 Sosiaalityön historian ja epistemologisten kysymysten tarkastelu.....	35
4.2 Maahanmuutto, rasismi ja valkoisuus sosiaalityön konteksteissa.....	39
4.3 Koloniaalisuus ylirajaisessa ja kansainvälisessä sosiaalityössä	44
4.4 Anti-koloniaaliset tutkimusmenetelmät	47
4.5 Sosiaalityön opetuksen dekolonisaatio.....	51
5. Pohdinta ja johtopäätökset	54
Lähteet	60

1. Johdanto

Tässä tutkielmassa tutkin narratiivisen kirjallisuuskatsauksen avulla jälkikoloniaalisen teorian ja dekolonisoivien tutkimusotteiden relevanttiutta sosiaalityössä ja sosiaalityön tutkimuksessa. Tutkin sitä, miten sosiaalityötä ja sosiaalityön tutkimusta on tarkasteltu jälkikoloniaalisen ja dekoloniaalin teorian avulla eri puolilla maailmaa, sekä millaisia mahdollisuuksia teorioiden soveltaminen tuo sosiaalityön käytäntöihin ja tutkimukseen antirasismien edistämisen ja moninaisuuden tunnustamisen näkökulmista. Tutkimuksen tarkoituksena on laajentaa ymmärrystä ja lisätä keskustelua sosiaalityön koloniaalisuudesta, koloniaalisuuden vaikutuksista sosiaalityön tietopohjaan ja käytäntöihin, sekä kiireellisestä tarpeesta ja keinoista dekolonisoida sosiaalityötä ja sosiaalityön tutkimusta.

Sain inspiraationi tämän tutkielman aiheen valintaan osallistuttuani tohtori Faith Mkweshan Current Research in Ethnic Relations -kurssille Helsingin Yliopistossa sekä sosiaalityön tutkimuksen päiville (2023), jossa teemana oli sosiaalityö ja moninaisuus. Tohtori Faith Mkweshan kurssilta Helsingin yliopistolla kurssin opiskelijat tekivät kurssin päätteeksi vetoomuksen yliopistolle opintosuunnitelman dekolonisaatioon, mikä sai inspiraationsa kurssin aineistosta, vierailevista luennoitsijoista ja tohtori Faith Mkweshan aktivismista. Sosiaalityön tutkimusten päivien (2023) jälkeen jäin pohtimaan muun muassa sosiaalityön tietorakenteita ja käytäntöjä ja sitä, kenen tuottamaan ja keksimään tietoon sosiaalityön käytäntöjen kehittämisessä luotetaan ja kenen tietoa taas ei arvosteta tai käsitetä ”tieteellisenä”. Omassa työympäristössäni kotouttavassa sosiaalityössä olen myös pohtinut sitä, miten yleistä on kääntää tutkiva katse ”toisiin”, ”erilaisiin” kulttuureihin ja kulttuurieroihin sen sijaan, että kääntäisimme kriittisen katseen ammattilaisina itseemme ja kysyisimme, mitä ja kenen tietoa käytämme työssämme moninaisen asiakaskunnan parissa.

Auttamistyössä haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien kanssa, joilla on moninaiset lähtökohdat ja taustat, tarvitaan moninaiseen tietoon ja tietämisen tapoihin perustuvia käytäntöjä ja menetelmiä. Olen omassa työssäni pohtinut erityisesti psykososiaalista työtä sosiaalityössä asiakkaiden kanssa, joiden tieto ja kokemus mielenterveydestä, sen tukemisesta ja sen jakamisesta voivat perustua erilaisiin tietämisen ja kokemisen lähtökohtiin, jolloin itselleni opitut auttamisen menetelmät voivat olla täysin toimimattomia ja pahimmassa tapauksessa auttamisen sijasta voivat aiheuttaa ahdistusta ja turvattomuutta. Myös oma kiinnostukseni mielenterveyden tukemiseen sosiaalityössä moninaisen asiakaskunnan parissa johdatti minut tämän tutkimusaiheen pariin.

Yksi Sosiaalityön tutkimuksen päivien näkökulma moninaisuuteen oli pyrkimys sosiaalityön dekolonisaatioon, eli sen historiassa ja nykypäivässä vaikuttavien kolonialististen piirteiden purkamiseen. Joel Kuortin, Mikko Lehtosen ja Olli Löytyn (2007) toimittamassa teoksessa ”Kolonialismin jäljet” esiteltiin muutamia suomalaisia artikkeleita, joissa sovellettiin jälkikoloniaalista teoriaa ja keskitytään kuvaamaan luonnollistuneita, huomaamattomia ja piileviä kolonialismin jälkiä nyky-Suomessa. Artikkelit saivat minut sosiaalityöntekijänä kiinnostumaan kolonialismin jälkien tunnistamisesta ja ymmärtämisestä sosiaalityössä. Suomen ”monikulttuuristumisen” seurauksena monikulttuurista sosiaalityötä ja monikulttuurisia sosiaalityön menetelmiä on tutkittu ja kehitelty runsaasti. Toivon tutkielman herättävän lisää keskustelua ja kysymyksiä siitä, millaisia lähestymistapoja ja kenen perspektiivejä esimerkiksi monikulttuurisen sosiaalityön tutkimuksessa ja käytännöissä Suomessa on käytetty sekä millaiset lähestymistavat sosiaalityön tutkimuksesta kokonaan puuttuvat.

Suomessa jälkikoloniaalista tai dekoloniaalista teoriaa ei ole kuitenkaan juurikaan käytetty sosiaalityön tutkimuksen kentällä siitä huolimatta, että myös Suomi muiden pohjoismaiden tavoin on välillisesti osallistunut kolonialismiin, hyötynyt koloniaalisesta valtajärjestyksestä taloudellisesti muun muassa harjoittanut asuttajakolonialismia Saamenmaalla (Kuortti 2007; Lehtola 2015; Keskinen 2019; Keskinen 2021). Tämän vuoksi valitsin tutkimusmenetelmäksi narratiivisen kirjallisuuskatsauksen, jonka avulla tiivistän, tarkastelen ja analysoin kansainvälistä jälkikoloniaaliseen tai dekoloniaaliin tutkimussuuntaukseen nojautuvaa sosiaalityön tutkimusta valottaakseni teorioiden käyttömahdollisuuksia ja ajankohtaisuutta

suomalaisessa sosiaalityön tutkimuksessa, sosiaalityön käytäntöjen kehittämisessä, sekä antirasistisen sosiaalityön edistämässä. Jäsentämällä ja tiivistämällä tähänastista tehtyä tutkimusta sosiaalityöstä ja siihen vaikuttavista koloniaalisista perinnöistä ja ideologioista tavoitteeni on myös nostaa esille sosiaalityön profession historian tarkastelun merkitystä nykypäivän eriarvoisuutta ja syrjintää vastustavalle sosiaalityölle ja sosiaalityön tutkimukselle.

Jälkikoloniaalinen tutkimussuuntaus käsittelee koloniaalisuudesta rakentuneita globaaleja valtasuhteita, tiedon perinteitä ja näihin sisältyvää rodullista ja etnistä luokittelua. Jälkikoloniaalinen tutkimus pyrkii kolonialististen rakenteiden lisäksi myös etsimään tapoja purkaa näitä rakenteita ja paikantamaan vaihtoehtoisia menetelmiä tutkimuksen kohteena olevissa instituutioissa, esimerkiksi auttamistyötä tekevissä instituutioissa kuten sosiaalityössä. Jälkikoloniaalisen tutkimuksen perustana on ymmärrys ja tietoisuus siitä, että kolonialismin ja imperialismien perinnöt ja niihin kietoutuvat ideologiat, kuten rasismi, elävät ja näkyvät vahvasti nyky-yhteiskunnan syrjintää ylläpitävissä rakenteissa, myös Suomessa. Koloniaalisia vaikutteita sosiaalityössä voi tarkastella sekä paikallisesti ja globaalisti globaalien sosiaalisten ilmiöiden näkyessä yhä enemmän paikallisissa sosiaalityön käytännöissä, jolloin myös paikalliset koloniaaliset tarinat ympäri maailmaa ja niiden vaikutteet ja jäänteet nykypäivän ”kolonialisuuteen” ovat olennaisia myös suomalaisessa sosiaalityössä. Pohjoismaissa koloniaalisuutta on tarkasteltu esimerkiksi saamentutkimuksessa, rasismin tutkimuksessa, pohjoismaisessa kehitysyhteistyössä ja kansainvälisessä sosiaalityössä (Loftsdóttir & Jensen 2012; Keskinen, Mkwesha & Seikkula 2021; Groglopo & Suarez-Krabbe 2023).

Vaikka pohjoismaat eivät kuulu jälkikolonialistisiin valtioihin, pohjoismaat Suomi mukaan lukien ovat hyötäneet eurooppalaisen kolonialismin synnyttämistä eriarvoisista taloudellisista, poliittisista ja kulttuurisista valtasuhteista Euroopan ja ”kolmansien” maiden välillä (Keskinen 2019, 164). Pohjoismaissa jälkikoloniaalista teoriaa käyttävät tutkijat ovat käyttäneet käsitettä ”koloniaali osallisuus” (colonial complicity) joka kuvaa Pohjoismaiden hyötysuhteita kolonialismin historiaan ja nykypäivään (Jensen & Loftsdóttir 2012; Vuorela 2016; Keskinen 2019). Monet jälkikolonialismin tutkijat pohjoismaissa ovat myös hyödyntäneet käsitettä pohjoismainen ekseptionalismi (Nordic exceptionalism), joka kuvastaa

pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden edelläkävijyyttä yhdenvertaisuuden ja hyvinvoinnin kysymyksissä (Jensen & Loftsdóttir 2012; Keskinen 2019).

Jälkikoloniaalisessa ja dekoloniaalisessa tutkimuksessa on yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, joiden merkityksistä tutkijat ovat eri alueilla eri mieltä. Tässä tutkielmassa tarkastelen kumpaakin tutkimussuuntausta sosiaalityön tutkimuksessa syistä, että teoreettisia tarkastelutapoja on kohdennetusti sosiaalityön tutkimiseen käytetty verrattain vähän ja näen kummankin tarkastelutavan sosiaalityön koloniaalien rakenteiden tunnistamiseen ja uusien näkökulmien tunnustamiseen hyödyllisenä antirasismien edistämiseen suomalaisessa sosiaalityössä. Tutkimus on ajankohtainen, sillä Suomessa sosiaalityössä on pitkään kohdattu ja tullaan enenevässä määrin kohtaamaan ihmisiä rodullistetuista vähemmistöistä muun muassa muuttoliikkeen, kiihtyvän globalisaation sekä pakkomuuton seurauksina. Suomessa on tähän asti korostettu usein monikulttuurista ja kulttuurisensitiivistä lähestymistapaa moninaisuutta kohdattaessa ja sosiaalisten ongelmien ymmärtämisessä. Sosiaalityössä tarvitaan moniäänisempiä näkökulmia eri kulttuurisista ja epistemologisista lähtökohdista tulevien ihmisten elämäntilanteiden, yhteisöjen ja historian ymmärtämiseksi.

Myös valkoiseen hegemoniaan pohjautuvia sosiaalityön auttamisen tapoja, menetelmiä ja niitä ohjaavia ”universaaleja” periaatteita täytyy (moninaisuuden lisääntyessä) tarkastella kriittisesti, jotta ei-niin ilmeisiä piileviä eriarvoisuutta ja toiseutta tuottavia mekanismeja voidaan tunnistaa ja purkaa. Jotta rakenteita voidaan purkaa, suomalaiseen sosiaalityöhön ja sen tutkimukseen tarvitaan lisää teoreettisia käsitteitä ja tarkastelutapoja, joiden avulla voidaan kriittisesti reflektoida nykypäivän sosiaalityössä ja sen tutkimuksessa ilmeneviä koloniaalisia jäänteitä ja ideologioita. Tutkielman tavoitteena on siis herättää jälkikoloniaalista keskustelua sosiaalityön opetuksessa Suomessa sekä kuvitella jälkikoloniaalisten lähtökohtien soveltamisen mahdollisuuksia sosiaalityön tutkimuksessa Suomessa.

Tutkielma etenee siten, että esittelen ensin tutkimusta ohjaavat teoreettiset käsitteet sekä tutkimuksen taustaa. Jatkan kuvaamalla tutkimuksen eri vaiheita ja menetelmiä ja esittelen tutkimusaineiston, joka koostuu 18 vertaisarvioidusta sosiaalityön akateemisesta artikkelista, jotka on julkaistu aikavälillä 2009–2013. Artikkeleiden

valintakriteereita, aineistonkeruu prosessia sekä tutkimuksen eettisyyttä kuvaan tarkemmin luvussa kolme. Tutkimusprosessin kuvaamisen jälkeen siirryn analyysiin, minkä jälkeen pohdin analyysin pohjalta jälkikolonialisista tutkimussuuntauksista syntyneiden teoreettisten ja käsitteellisten viitekehysten soveltamismahdollisuuksia sosiaalityön tutkimuksen ja käytäntöjen kehittämiseksi Suomessa.

2. Tutkimuksen teoreettinen ja käsitteellinen viitekehys

2.1 Pääkäsitteet

Tässä kappaleessa taustoitan tutkimusta esittelemällä aluksi tutkimuksen pääkäsitteet. Käytän tutkimuksen pääkäsitteitä läpi tutkielman, minkä vuoksi pidin tärkeänä käsitteiden avaamisen tutkielman alussa. Jatkan teoriaosuuden jälkeen koloniaalisuuden kuvaamista erikseen pohjoismaiden ja Suomen historiallisessa ja nykypäivän kontekstissa. Sosiaalityön koloniaalisuutta sekä kansainvälistä sosiaalityötä tarkastelemalla pyrin kuvaamaan sekä sosiaalityön moniäänisyyttä ja toisaalta valtaviiran sosiaalityön dominoivia tietokäsityksiä ja niiden taustalla vaikuttavia tekijöitä. Tutkielman analyysissä palaan sosiaalityön historiaan ja koloniaalisiin jatkumoihin nykypäivänä sekä globaaleihin sosiaaliin kysymyksiin ja ylijärjestykseen sosiaalityöhön.

Koloniaalisuus

Koloniaalisuus (coloniality) on keskeinen käsite dekolonisaatio tutkimuksessa. Koloniaalisuus ei viittaa menneeseen kolonialismiin vaan vallitsevaan globaaliin valtarakenteeseen, jonka perusta syntyi kolonialismin aikana. Koloniaalisuuden ajatellaan rakentuvan kahden ulottuvuuden varaan, jotka ovat ”rodun” ajatus ja työvoiman hallinta. Rodun ajatus ja rodullistaminen viittaa kolonisoijan ja kolonisoidun oletettuihin ruumillisiin ja ihonväriin perustuviin hierarkkisiin eroihin, jotka oikeuttavat kolonisaation. Vallan koloniaalisuus viittaa työvoiman ja resurssien

kontrolloinnin, jonka pohjalta globaali kapitalismi on rakentunut. (Keskinen 2021, 49–50.) Vaikka kolonialismi sen kirjaimellisessa muodossa on ohi, maailmassa vallitsee yhä koloniaalinen hierarkkisesti jakautunut valtajärjestys taloudellisessa, kulttuurisessa, tiedollisessa ja sosiaalisessa mielessä (Keskinen 2021, 49). Käsitteen moninaisuuden vuoksi tutkimuksessa kolonialismia voi lähestyä sen eri ulottuvuuksien tai ilmenemismuotojen kautta kontekstista riippuen. Kolonialismin ulottuvuuksiin lukeutuu esimerkiksi sotilaallinen ulottuvuus, kulttuurinen ulottuvuus, taloudellinen ulottuvuus sekä globaalihistorian ja globaalisen integraation tarkastelu. Eri tavoitteista kumpuavia kolonialismin ilmenemismuotoja voivat olla esimerkiksi asutuskolonialismin prosessit, länsimaiset ”sivistystehtävät”, koloniaaliset kulttuuriset ilmiöt, kuten tiedon tuottaminen ja sen suhteet valtaan. (Lahti & Kullaa 2020, 5.)

Jälkikolonialismi

Joel Kuortti määrittelee jälkikoloniaalisen teorian kirjassaan seuraavanlaisesti:

Jälkikolonialismi on yhteiskuntaa kriittisesti tarkasteleva teoria, joka kuvaa ennen kaikkea niitä vaikutuksia, joita eurooppalaisella kolonialismilla on ollut ja yhä on maailman eri kansojen taloudelliselle, kulttuuriselle, sosiaaliselle ja psyykkiselle elämälle niin entisissä siirtomaissa ja siirtomaavaltioissa kuin muissakin maailman osissa. Se ei kuitenkaan historiallisesti rajoitu vain kolonialistisia rakenteita purkaneisiin, yhä keskeneräisiin dekolonisaation prosesseihin ja kolonialismin jälkeiseen aikaan, vaan tarkastelee kriittisesti myös kolonialismin aikaa. Jälkikoloniaalinen teoria on poliittisesti motivoitunutta. Siinä kiinnitetään huomiota niihin uuskoloniaalisiin toimintamuotoihin, joilla uusi maailmanjärjestys on muotoutunut. Lisäksi analysoidaan keinoja, joilla voi asettaa kyseenalaiseksi kolonialistisen ja imperialistisen perinnön välittämät rakenteet, jotka ovat rasistisia, sukupuolittuneita tai poliittisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti eriarvoistavia. (Kuortti 2007, 12.)

Jälkikoloniaalisessa tutkimussuuntauksessa on kyse siis valtasuhteista ja eriarvoisuudesta käsittelevästä tutkimussuuntauksesta, jota on sovellettu muun muassa kulttuurin, rasismien, muuttoliikkeiden ja siirtolaisuuden, historian, kirjallisuuden ja feminismin tutkimuksessa.

Dekolonisaatio

Dekoloniaalissa tutkimuksessa keskeisenä käsitteenä on koloniaalisuus, joka viittaa edelleen nykyisessä globaalissa maailmassa jatkuvaan rodullistavaan valtarakenteeseen ja järjestykseen, joka luotiin kolonialismin aikana. Dekoloniaali näkökulma pyrkii haastamaan esimerkiksi vakiintuneita länsimaiseen tietämisen tapoihin perustuvia akateemisia käytäntöjä (kuten sosiaalityötä) ja tunnustamaan vaihtoehtoja ja perinteistä tietoa, tiedon tuottamisen tapoja sekä niihin perustuvia käytäntöjä. (Keskinen 2021,50.)

Valkoisuus, rodullistaminen ja antirasismi

Viitataan tutkielmassa useammassa kohdassa valkoisuuteen. Valkoisuudella en viittaa ihonväriin, vaan sosiaaliseen konstruktion, jossa valkoisiksi määritellyillä ihmisillä on muita, ei-valkoisiksi määriteltyjä ihmisiä korkeampi yhteiskunnallinen asema. Valkoisuus on myös järjestelmä, joka tarvitsee rodullistavia rakenteita, joissa valkoisuus edustaa ”normaalialia” jota vasten muita ei-valkoisiksi määriteltyjä ihmisiä verrataan. Valkoisuudella viitataan tutkielmassa myös piileviin sosiaalisiin hierarkioihin ja valtajärjestyksiin, joissa länsimaalaisuus toimii yhteiskunnallisia rakenteita määrittävänä normina

Antirasismista ja ”anti-koloniaalisuudesta” puhutaan usein yhdessä ja käsitteet kytkeytyvätkin toisiinsa, sillä rasismia ylläpitävien ideologioiden juuret ovat kolonialismissa ja rasismi ja eritoten rakenteellinen rasismi on yksi kolonialismin ilmeisimmistä perinnöistä nyky-yhteiskunnissa. Rasismi on jonkun ihmisen tai ihmisryhmän arvottamista alempiarvoiseksi ja käsitteeseen sisältyy oletus syrjivän ryhmän valta-asemasta suhteessa syrjittyyn ryhmään (Fem-r n.d.) Rasismin ja vallan tarkastelu ”antirasistisen” linssin ja ”jälkikoloniaalisen” välillä on eroavaisuuksia. Joidenkin mukaan ero on siinä, että antirasismi vastustaa valkoista ylivaltaa ja sortoa, mutta dekolonisaation tavoitteena on vastustaa koko länsimaista imperialismia, joka tuottaa, ylläpitää ja varjelee valkoista ylivaltaa globaalissa valtajärjestyksessä. Rasismin tutkimuksessa käytetään usein rinnakkain kumpaakin käsitettä (esim. Keskinen, Seikkula & Mkwesha 2021, Muuntautuva rasismi ja moninainen

antirasismi) ja jälkikoloniaalisessa sosiaalityeiden tutkimuksessa käsitellään lähes poikkeuksetta yhtenä vahvimpana koloniaalisuuden ilmentymänä (esim. Kleibl, Lutz, Noyoo, Bunk, Dittmann & Seepamore 2019).

Antirasismi on aktiivista ja tietoista toimintaa kaikkia rasismien muotoja vastaan (Oikeusministeriö n.d.). Antirasistisen sosiaalityön käytännön lähtökohtana on rodullistamisen prosessit sosiaalisissa suhteissa, jotka esittävät rodullistetut, ”ei-valkoiset” ihmiset ja kulttuurit alemmina (Dominelli 2014, 10). Rasismien ja sarron voidaan ajatella olevan kolonialistisia työkaluja, jotka ylläpitävät rodullistettujen ryhmien pysyvää alistamista kolonialismin ja imperialismien prosesseissa taloudellisten riippuvuus-, ja valtasuhteiden säilyttämiseksi (Sinclair & Albert 2008, 10–20). Rodullistaminen on sosiaalinen prosessi, jossa valta-asemassa olevat liittävät yksilöön tai ihmisryhmään ennakkoluuloja etnisen taustan, uskonnon ja/tai ihonvärin perusteella (Fem-r n.d.). Antirasistisessä sosiaalityön tutkimuksessa on muun muassa tutkittu valkoisuuden luonnollistettua universaaliutta sosiaalityön tutkimus metodologiassa, näkymätöntä valkoisuutta sosiaalityön käytännöissä, kulttuuristamisen ja toiseuttamisen prosesseja monikulttuurissa sosiaalityössä sekä sosiaalityöntekijöiden kompetensseja tunnistaa ja käsitellä rasismia (Elliassi 2013; Badwall 2014; Tascon & Ife 2021; Dominelli 2017, Needelman 2021).

2.2 Jälkikoloniaali ja dekoloniaali teoria

Tässä osiossa esittelen jälkikolonialistisen ja dekoloniaalin tutkimuksen lähtökohtia sekä teorioiden keskeisiä yhtymäkohtia ja eroavaisuuksia. Jälkikoloniaalin teorian perustana on katseen kääntäminen kolonialismin vaikutuksista siirtomaihin kolonialismin perintöön eurooppalaisen kulttuurin ja tiedon synnyssä. Jälkikoloniaalinen tutkimus on valottanut läntisen ja eurooppalaisen leviämisen taustalla ollutta toisten kulttuurien järjestelmällistä sortoa ja manipulointia länsimaisen kulttuurin luonnollisen ylivoimaisuuden sijaan (Kuortti 2007, 11). Jälkikoloniaali teoria tai tutkimusote ei ole yhtenäinen tai yksimielinen suuntaus, vaan se käsittää joukon ajattelumalleja ja tutkimussuuntia, joiden pyrkimys on kritisoida eurooppa-keskeisyyttä, tehdä koloniaalisuus nyky-yhteiskunnassa näkyväksi, nostaa

kolonisoitujen ääni ja tieto kuuluviin sekä kyseenalaistaa länsimaisen tiedon rakenteita ja sisältöjä, joihin julkiset instituutiot ja professiot perustuvat.

Jälkikoloniaalisen akateemisen tutkimuksen perustajana nähdään usein Edward Said ja hänen teoksensa ”Orientalism”, jossa hän esitti, että länsimainen orientalismin tutkimustraditio johti ja pyrki erotteluun ”idän” ja ”lännen” välillä toiseuttamalla idän kulttuurit yhdenmukaisiksi ja alisteisiksi ylivertaiseen länsimaiseen kulttuuriin nähden. Kahtiajaot ja vastakkainasettelu kolonisoitujen ja kolonisoijien välillä olivat Saidin näkemyksen mukaan pyrkimys muuntaa eurooppalainen kulttuuri ja tieto universaaleiksi arvoiksi ja normeiksi, joita vasten ”toiset” kulttuurit ja tieto näyttävät taantumuksellisilta ja sivistymättömiltä. Saidin teos toi koloniaalisuuden länsimaisen tutkimuksen keskiöön (Lahti 2022, 183). Toinen keskeinen jälkikoloniaalisen tutkimuksen päähahmo on kirjallisuudentutkija Gayatri Spivak, joka esseessään ”can the subaltern speak?” (1988) käytti käsitettä ”episteeminen väkivalta” käsitelläkseen representaatiota ja ”tiedettäväksi tekemisen väkivaltaa”, jossa tutkija tekee alisteisessa asemassa olevan tutkimuskohteensa ymmärrettäväksi vallassa olevien hegemonisten diskurssien ja kielen kautta. Episteeminen väkivalta jälkikoloniaalisessa tutkimuksessa viittaa valtaan ja sortoon tiedon tuottamisessa ja tunnistamisessa, jossa tietämisen tavat kytkeytyvät globaaleihin hierarkkisiin valtajärjestyksiin ja jotkut tietämisen ja tiedon tuottamisen tavat sivuutetaan epäpätevinä, kielletään, tai tehdään vieraaksi kulttuurin kautta.

Jälkikoloniaalin tutkimussuuntauksen laajentuessa sitä on sovellettu laajasti eri tieteenaloilla sekä eri maanosissa niiden paikallisten historioiden ja globalisaation näkökulmista. Monet yliopistot kansainvälisesti ovat perustaneet erillisiä jälkikoloniaaliseen tutkimukseen keskittyviä maisterinohjelmia. Tutkimus jälkikoloniaalin tutkimuksen kentällä kasvaa, sillä jälkikoloniaalista kritiikkiä voi soveltaa laajasti etenkin globalisaation vauhdittuessa tarkastelemaan valtasuhteita koloniaalisissa nyky-yhteiskunnissa ja yhteisöissä eri konteksteissa. Jälkikoloniaalinen teoria on usein myös monitieteinen ja metodinen. Teoriaa sovelletaan koloniaalisuuden tutkimiseen ja sen vastustamiseen esimerkiksi talouden, politiikan, tieteen, uskonnon kulttuurin, kehitysyhteistyön, koulutuksen, ympäristön ja sosiaalitieteiden aloilla. Sosiaalitieteissa jälkikoloniaalia teoriaa käytetään esimerkiksi rasismien, rodullistamisen, valkoisuuden ja etnisyyden tutkimuksessa, kulttuuristen identiteettien tutkimuksessa, eriarvoisuuden ja taloudellisen epätasa-

arvon tutkimuksessa sekä globalisaation ja globaaleiden valtasuhteiden ja rakenteiden tutkimuksessa. (Lahti 2022, 180.)

Jälkikoloniaaliin teoriaan perustuva tutkimusote voi johdattaa sosiaalityön dekolonisaatiota lisäämällä tietoisuutta kolonialismin vaikutteista ja koloniaalisuudesta nyky-yhteiskunnassa sekä kehittämällä antirasistisia ja sorron vastaisia tapoja tuottaa ja tarjota sosiaalipalveluja. Kehittämisote, joka pitää sisällään ja hyödyntää myös esimerkiksi alkuperäiskansojen näkökulmia sekä muiden kuin ”länsimaisten” kulttuurien ja ihmisten näkökulmia ja katsomuksia, voi auttaa purkamaan valkoista ja länsimaista valtaa sosiaalityössä ja luomaan vaikuttavampia palveluja monikulttuurisissa palveluympäristöissä moninaisen asiakaskunnan kanssa.

Dekoloniaali tutkimus kehittyi Latinalaisessa Amerikassa tapahtuvasta kolonialismia ja dekolonisaatiota koskevasta teoretisoinnista, jotka lähtivät leviämään muihin maanosiin joissa ne yhdistyivät käydyistä kolonialismia ja dekolonisaatiota koskevista teoreettisista keskusteluista, jotka levisivät toisiin esimerkiksi mustaan radikaaliin traditioon ja afrikkalaiseen dekoloniaaliin ajatteluun (Keskinen 2021,48). Perulainen sosiologi Aníbal Quijano on keskeinen teoreetikko dekoloniaalisen tutkimuksen kehittymisessä, joka kehitti nykyteoreetikoiden kovasti käyttämän käsitteen ”vallan koloniaalisuus”. Käsite kuvaa Amerikkojen kolonisoinnin tuottamia globaaleja valtarakenteita, jotka järjestyivät Quijanon mukaan kahden ulottuvuuden mukaan, eli sosiaalisesti rakentuneen rodun ajatuksen ja työvoiman kontrolloinnin mukaan. Tässä yhteydessä rotu viittaa sortajan ja sorretun oletettuihin ruumillisiin erotteluihin, jotka toimivat perusteluna ja oikeutuksena valta- ja alistussuhteisiin. Vallan koloniaalisuus pitää sisällään myös työvoiman, resurssien ja tuoton kontrolloinnin, joka johti koloniaaliseen globaaliin kapitalismiin. Dekoloniaalin ajattelun mukaan moderni ja kapitalistinen globalisaatio sisältää olennaisesti rodullista ja etnistä luokittelua valtarakenteiden osana. (Keskinen 2021,49.) Länsimaalaistuvan maailman taloudellisen vaurastumisen ja riiston lisäksi luotiin samalla mielikuvaa yleispätevistä länsimaalaisista tietämisen tavoista, jotka perustuivat eurooppalaisten omiin ajattelumalleihin, joita alettiin myöhemmin levittämään sivistyksen ja kehityksen piirteinä. Eurosentrisestä katsomuksesta syntyi normi ja yleispätevä malli, jota vasten tutkia ja tarkastella muita katsomuksia, kulttuureita ja tietämisen tapoja.

Dekolonisaation tavoitteena on heikentää kolonialismin perintöä nyky-yhteiskuntaan ja luoda mahdollisuuksia edistää perinteisten menetelmien ja käytäntöjen soveltamista nyky-yhteiskunnan toimintaympäristöissä. Dekolonisaation keskiössä ovat esimerkiksi alkuperäiskansojen historian opettaminen, moninainen tieto ja moninaiset epistemologiset lähtökohdat, moninainen tiede, kielellisten ja kulttuuristen vähemmistöjen oikeuksien ja elämäntapojen suojeleminen, perinteisten parantamiskeinojen hyödyntäminen sekä perinteiset ja moninaiset mielenterveyden edistämisen keinot. Sosiaalityön dekolonisaatio vaatisi siis edellä mainittujen asioiden käsittelemistä globaalin sosiaalityön kontekstissa, jossa länsimainen tieto hallitsee ihmisten parissa tehtävää työtä (ks. Gray, Coates, Yellow-Bird & Hetherington 2013).

2.3 Koloniaalisuus Suomessa

Parina viime vuosikymmenenä monet kolonialismiin ja jälkikolonialistiseen teoriaan erikoistuneet kriittiset tutkijat Pohjoismaissa ovat tarkastelleet, miten monen pohjoismaan ja Suomen historia on osa kolonialismin historiaa ja miten kolonialismin perinnöt ja jatkumot muokkaavat myös niin sanottujen pohjoisen hyvinvointivaltioiden nyky-yhteiskuntia (Kuortti, Lehtonen & Löytty 2007; Lehtola 2015; Keskinen 2019; Loftsdóttir 2021; Kullaa, Lahti & Jakomäki 2022). Monien pohjoismaisten jälkikolonialististen teoreetikkojen tavoitteena on ollut peräänkuuluttaa tarvetta avoimelle julkiselle keskustelulle Euroopan siirtomaa-ajoista, pohjoismaiden kytköksistä ja osallisuudesta kolonialismiin sekä siitä, miten Suomi ja muut pohjoismaat ovat hyötäneet kolonialistisesta globaalista valtajärjestyksestä ennen ja myös nykypäivänä. Arkisena esimerkkinä voidaan nostaa tänä päivänä esimerkiksi kuluttamista globaalin pohjoisen ja globaalin etelän kaupan välisten kolonialististen valtarakenteiden kontekstissa (Kuortti ym. 2007, 106).

Vaikka Suomella ei ole ollut omia siirtomaita, Suomen historia kytkeytyy monella tavalla eurooppalaiseen kolonialismiin ja rasismiin (Keskinen 2021, 69). Suomi on taloudellisesti hyötynyt kolonialismista ja hyötty myös nykypäivänä kolonialistisesta

globaalista valtajärjestyksestä. Tutkimus on myös osoittanut Suomessa toimineiden henkilöiden ja yritysten osallisuuden kolonialismiin muun muassa Pohjois-Amerikassa, Karibiassa ja Afrikassa (Keskinen 2019, 166–175) sekä valottanut Suomessa tapahtunutta Saamenmaan kolonisointia ja sen jatkumoa yhä tänä päivänä (Kuokkanen 2020, 293–295). Suomessa on lisäksi pyritty luomaan suomalaisuudesta kuvaa valkoisina ja eurooppalaisina eurooppalaiseen ”rotuajatteluun” pohjautuen erityisesti Suomen itsenäistymisen jälkeen, kun suomalaista kansallista narratiivia ja identiteettiä suhteessa Eurooppaan alettiin rakentamaan huomioiden, että myös Suomi oli aiemmin luokiteltu alempiin ”rotutyyppeihin” (Keskinen 2019, 176). Osa tutkijoista on viitannut edellä mainittuun ”myyttiin suomalaisuudesta” joka kuvittelee, että Suomessa asuu etnisesti, kielellisesti, geneettisesti ja kulttuurisesti yhtenäinen kansa (esim. Tervonen 2014, 137–162). Samalla omaksuttiin käsityksiä valkoisesta ja eurooppalaisesta yliveraisuudesta sivistymättömiin ”toisiin” nähden Suomessa ja sen ulkopuolella.

Rodullistavat luokittelut ovat kohdistuneet Suomessa kansallisiin vähemmistöihin kuten romaneihin, saamelaisiin, venäläisiin ja muihin vähemmistöihin, joita on alistettu (Keskinen 2019, 174–177). Toisin kuin yleisesti annetaan monessa yhteydessä ymmärtää, rasismilla on pitkä historia Suomessa eikä rasismi ole rantautunut uutena ilmiönä Suomeen esimerkiksi kiihtyneen maahanmuuton seurauksena, vaan rasismien omaksuminen vahvistui samaan aikaan kun Suomella oli tarve rakentaa identiteettiään osana läntistä maailmaa ja Eurooppaa 1800-1900 lukujen vaihteessa (Tervonen 2014, 137–162; Keskinen 2019, 163–166; Keskinen, Seikkula & Mkwesha 2022, Kolonialismin ja rasismien historiaa Suomesta käsin; Hoegaerts, Peterson, Liimatainen & Hekanaho 2022, 4–6; Kullaa, Lahti & Jakomäki 2022).

Myös kulttuurin saralla Suomessa on tuotettu koloniaalista kuvastoa ja tietoa kulttuurin kentällä. Suomessa on myös luotu koloniaalista kirjallisuutta ja kuvastoa kolonisoiduista maista, kulttuureista ja kansoista, mikä on vahvistanut rotuhierarkioiden vahvistumista (Merivirta, Koivunen & Särkkä 2021, 7,29–31). Myös mainonnassa eri etnisten ryhmien ihmisiä on esitetty stereotyyppisesti ja rasistisesti kuvastoissa. Eri medioissa Afrikkaa ja yleisesti kehitysapukuvastoa esitetään yhä tänä päivänä myös koloniaalisuuden kautta, jossa valkoiset pelastajat

tarjoavat apua passiivisille avuntarvitsijoille. Suomessa yhä tänä päivänä vuosittain toteutettavaa kansallista nenäpäivä- kampanjaa on esimerkiksi kritisoitu siitä, että yhteistyötä toimijoiden välillä ei ole, vaan sen sijaan korostamalla valkoisten rahankerääjien tunnereaktioita ja hyväntekeväisyyttä, ylläpidetään koloniaalisia valtarakenteita pelastajien ja passiivisten autettavien välillä. Kurjuuskuvasto voi ihmisoikeusaktivisti Ujuni Ahmedin (2021) mukaan myös ylläpitää rodullistavia hierarkioita Suomessa, kun maahan muuttaneet ja rodullistetut suomalaiset näkevät itsensä kuvastoissa vain passiivisen avuntarvitsijan rooleissa aktiivisen toimijan sijaan.

George Floydin murhaamisen jälkeen poliisin toimesta vuonna 2020, Black Lives Matter- liike kasvoi maailmanlaajuisesti ja samalla Suomessa rasismikeskustelu laajeni ja kasvoi. Tässä kohtaa on hyvä muistuttaa, että antirasistista aktivismia ja myös suuria mielenosoituksia on ollut Suomessa aiemminkin esimerkiksi vuonna 2016 ”Peli poikki!” mielenosoituksessa Helsingissä rasismia ja sitä sallivan hiljaisuuden vastustamiseksi Vuonna 2018 *Being Black in the EU*-raportti paljasti, että tutkituista Euroopan unionin maista rasismia koetaan eniten Suomessa. Vuoden 2020 aikana ja jälkeen Suomessa aloitettiin muun muassa kasvatusalan ja sosiaali- ja terveysalan kouluttaminen antirasismiin, aloitettiin kansallisia rasismin vastaisia ja antirasismia edistäviä kampanjoita, viranomaisissa esiintyvistä rakenteellisestä rasismista on puhuttu enemmän ja rasistisiin representaatioihin kulttuurialalla ja suomalaisissa tuotemerkeissä on puututtu. Monet rasismiin ja kolonialismiin perehtyneet suomalaistutkijat ovat kuitenkin peräänkuuluttaneet sitä, että ilman nyky-yhteiskunnan arjen rasismin ja rakenteellisen rasismin taustatekijöiden paljastamista ja huomioimista, ilmeiseen ja arkipäivän rasismiin puuttuminen tänä päivänä ei riitä purkamaan suomalaiseen yhteiskuntaan syvään juurtunutta rasismia (Keskinen, Seikkula & Mkwesha 2022, Muuntautuva rasismi ja moninainen antirasismi).

2.4 Sosiaalityön koloniaalisuus

Sosiaalityön tieteellistymisen voidaan sanoa alkaneen 1900-luvulla sosiaalityön profession kehittämisen myötä Euroopassa, jossa suurin osa länsimaisista eurooppalaisista valtioista olivat samanaikaisesti mukana kolonisaatioissa ja imperialismissa. Sosiaalityön profession historian ymmärtäminen edellyttää siis myös eurooppalaisen kolonialismin ymmärtämistä. Monet modernit hallinnon muodot nykypäivänä kehitettiin kolonisoiduissa valtioissa kolonisoijien vallankäytön kautta. Sosiaalityön ammatilliset ideaalit ovat myös kehittyneet rakenteellisen syrjinnän ja rasismien rakenteissa. (Waalldjik 2011, 241.) Waalldjik esittelee artikkelissaan ”Social Work Between Oppression and Emancipation - Histories of Discomfort and Inspiration in Europe ” tutkimusta ja kirjallisuutta sosiaalityön profession historiasta koloniaalisissa ja jälkikoloniaalisissa konteksteissa, eli sosiaalipalveluiden roolia ja asemaa multietnisissä jälkikoloniaalisen siirtolaisuuden ja globalisoitumisen muovaamissa eurooppalaisissa yhteiskunnissa. Eräs mielenkiintoinen nosto artikkelissa on esimerkki koloniaalisuudesta länsimaisen feminismin sosiaalisissa liikkeissä rodullistettujen, alkuperäisväestöihin kuuluvien naisten oikeuksien puolesta, missä interventiot ovat perustuneet sorretuksi oletettujen ihmisten sivistämiselle ja pelastamiselle sekä siltojen rakentamiselle kolonisoijien pääsyä varten alkuperäisväestön yhteisöihin oppimaan ja sivistämään heitä (ks. Healy 2008, 143; Waalkdjik 2011, 240–243). Modernisaatiokehitys 1900-luvulla avasi naisille mahdollisuuden koulutukseen ja toimintaan julkisella puolella, minkä johdosta sosiaalityöstä muodostui yksi naisten keskeinen toimintaympäristö. Muun muassa sosiaalityön kehittyvässä professionissa 1900-luvun alussa ensimmäisen modernin toimijat kiinnittyivät edistysuskoon ja kehitysoptimismiin, joihin perustuvat pelastus-, ja voittokulkutarinat, jotka todellisuudessa olivat pirstaleisia, sattumanvaraisia ja tietyissä maailman osissa tapahtuvia. (Rauhala, Jäppinen, Ranta-Tyrkkö & Metteri 2016, Sosiaalityön kansainvälisyyden kausia.)

Kolonialismissa keskeinen ideologia on valkoinen ylivertauus toisiin ”rotuihin” nähden, mikä antoi kolonisoijille oikeuden hallita ja toisaalta oman näkemyksensä mukaan myös auttaa ja sivistää hyväntekeväisyyden nimissä ”kehittymättömämpiä” kansoja siirtomaissa. Joidenkin mukaan kolonisoijat, jotka mielsivät itsensä

hyväntekijöinä ja filantrooppeina siirtomaissa, ja jotka yhdessä paikallisten kanssa yrittivät tunnistaa sosiaalisia ongelmia ja puuttua niihin, toteuttivat jonkinlaista sosiaalityötä pyrkiessään samalla paikantamaan yhteyksiä kolonisoitujen sosiaalisten ongelmien ja eurooppalaisten alempien luokkien sosiaalisten ongelmien välille. Myös Suomesta voidaan paikantaa sosiaalityön historiassa ylempien luokkien köyhien ja työläisten valistamista ja sivistämistä. (Ranta-Tyrkkö 2011, 27–28.) Toisia rotuja pidettiin sekä fyysisesti että henkisesti kehittymättöminä. Tällainen ajattelu antoi sekä oikeuden hallita kehittymättömpiä kansoja että velvoitti auttamaan ja sivistämään heitä. Teoria naamioi imperialismin hyväntekeväisyydeksi, jossa kehittymättömiä kansoja johdatettiin pimeydestä valoon.

Vaikka sosiaalityön koloniaalisuutta suoraan on tutkittu vähemmän, valtioiden valtasuhteiden ja sosiaalipoliittisten rakenteiden tarkastelu jälkikoloniaalisen linnin kautta kytkeytyy suoraan myös hyvinvointivaltion palvelujärjestelmään, sosiaalipalveluiden saatavuuteen ja niiden laatuun. Eriarvoisuuden ja vallan kysymykset kuuluvat sosiaalityön ytimeen ainakin sosiaalityön kansainvälisen määritelmän mukaan (IFSW, 2014), joihin koloniaalisuuden tuottamat rodullistavat sosiaaliset hierarkiat kuuluvat. Suomalaisessa sosiaalityön tutkimuksessa on hiljattain herätty koloniaalisuuden ja sen ideologisten perintöjen kuten rasismien kysymyksiin sosiaalityön professiossa, tutkimuksessa ja käytännöissä (Elfving Ström 2021, 164; Mikkonen 2023, 253–255), mutta rasismien vastustaminen ja koloniaalisuuden reflektointi sosiaalityön sisällä on Suomessa vielä toistaiseksi ollut vähäistä siitäkin huolimatta, että sosiaalityön itseymmärrys professiosta muutostyönä ihmisoikeuksien ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden puolesta on hyvinkin vakiintunut (Pohjola 2014, 19). Suomalaisen sosiaalityön voi myös nähdä toteuttaneen koloniaalisuutta hyvinkin konkreettisesti sijoittamalla saamelais- tai romanilapsia lastensuojelun instituutioihin koloniaalisen ”sivistävän” ideologian ja rodullistavien rakenteiden johdosta (Keskinen 2019, 176; Merivirta ym. 2021, 20–25).

Sosiaalityön koloniaalisuuden tarkastelussa voidaan katsoa sosiaalityön historiaa paikallisista, kansallisista ja kansainvälisestä näkökulmasta. Jotta sosiaalityöntekijänä moninaisuutta voi ymmärtää ja kunnioittaa sosiaalityön eettisten periaatteiden mukaisesti, on myös ymmärrettävä tarpeeksi sosiaalityön juurista ja historiasta kriittisestä näkökulmasta (Heino, Kara & Simola 2023, 4–5). Yliopistot,

joissa sosiaalityötä opetetaan, ovat myös isossa osassa. Yliopistoilla on keskeinen rooli koloniaalisen tiedon tuottajina (Bhambra, Gebrial & Nisancıolu 2018, 1–19; Jansen 2019) ja monissa yliopistoissa ympäri maailman on vaadittu opetussuunnitelmien dekolonisaatiota.

Jälkikoloniaalisen tutkimuksen kautta voidaan paikantaa koloniaalisia jatkumia sosiaalityön tutkimuksessa, opetuksessa ja käytännöissä nyky-yhteiskunnassa. Esimerkiksi teoksessa ”The Routledge Handbook of Postcolonial Social Work” (Kleibl ym. 2019) käsitellään ”globaalin etelän” vaihtoehtoisten lähestymistapojen kautta sosiaalityön käytännön ja opetuksen kohtaamia haasteita ja ilmiöitä koloniaalisten perinteiden muokkaamassa globaalissa ympäristössä. Vaikka kokoelma on pääosin ”globaalista etelästä”, kirjan oivallukset ovat relevantteja sosiaalityölle etenkin ”globaalissa pohjoisessa” jossa sosiaalityötä opetetaan ja tehdään moninaisissa ympäristöissä. Teoksessa reflektoidaan ja analysoidaan erilaisia strategioita, joita valtiot niin sanotuista ”kehittyneistä maista” ja ”kehitysmaista” ovat käyttäneet navigoidakseen koloniaalisia rakenteita ja osoitetaan millaisia lähtökohtia sosiaalityöhön, on etenkin jälkikolonialistisissa valtioissa kehitetty. Teoksen teemoja ovat muun muassa koloniaalisuuden purkaminen ja vaihtoehtoiset lähestymistavat alkuperäiskansojen parissa tehtävässä sosiaalityössä, monikulttuurisessa sosiaalityössä, rakenteellisessa sosiaalityössä.

Tässä tutkielmassa yksi tavoitteistani oli sosiaalityöntekijänä avartaa omaa näköalaani sosiaalityön tiedosta ja siitä kaikesta sosiaalityön tiedosta, jota yliopistossa ei opeteta. Käsittelen sosiaalityön koloniaalisuutta erityisesti suomalaisen sosiaalityön kontekstissa lisää analyysi- ja pohdinta kappaleissa tutkimusaineiston ja tutkimustulosten valossa.

2.5 Globalisaatio ja kansainvälinen sosiaalityö

Globalisaatiolla tarkoitetaan maiden, niiden yhteiskunnallisen kehityksen sekä ihmisten maailmanlaajuista keskinäisen riippuvuuden syventymistä. Globalisaatio käsitteenä on laaja ja pitää sisällään erilaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä taloudesta

politiikkaan, kulttuuriin ja ympäristöön. Globalisaatio merkitsee siis yhteisöjen ja yhteiskuntien suhteiden tiivistymistä maailmanlaajuisesti.

Keskustelu kansainvälisestä sosiaalityöstä on lisääntynyt viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana, kun lisääntynyt tietous maapallon eri sivilisaatioista ja kulttuureista on tehnyt näkyväksi globalisaation vaikutukset ihmisten arkielämään myös paikallisilla tasoilla (Jäppinen ym. 2016, Kansainvälinen, ylirajainen ja globaali sosiaalityö – juuria, katkoksia ja uusia alkuja). Kansainvälinen sosiaalityö ylittää valtioiden rajat tarkastelemalla hyvinvointia, eriarvoisuutta ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta globaalissa viitekehyksessä (Healy 2008, 80–106; Dominelli 2010, 606–608). Globaalien sosiaalisten ilmiöiden ja ongelmien, kuten globaali ja paikallinen epätasa-arvo ja sorto, köyhyys, rasismi, vallan väärinkäyttö ja korruptio, ilmastonmuutos ja ympäristökatastrofit sekä sodat ja pakolaisuus, juuret ovat kietoutuneet paikallisiin ihmisiin ja yhteisöjä koskettaviin ongelmiin (Dominelli 2010, 599–603). Kansainvälinen sosiaalityö tapahtuu siis ylirajaisen ongelmien ja verkostojen kanssa.

Globalisaation vaikutusten ilmeisyys sosiaalityön paikallisilla tasoilla on lisännyt tarvetta ja kysyntää sosiaalityön koulutuksen ja käytännön kansainvälistymisen kehittämiseksi (Dominelli 2007, 43–67). Sosiaalityön kansainvälistyminen on esimerkiksi paikallisten sosiaalityön palveluiden arvioimista kansainvälisestä näkökulmasta, kansainvälisten tapahtumien huomioimista käytännössä sekä sosiaalityön tekemistä kansainvälisissä ympäristöissä (Lyons 2006, 370–378; Jäppinen ym. 2016, Globaalin sosiaalityön keskusteluja 2000 luvulla). Kansainvälisen sosiaalityön tekeminen on siis sosiaalityön tekemistä kansainvälisten kysymysten parissa tai sosiaalityöntekijänä työskentely esimerkiksi kansainvälisissä järjestöissä. Myös sosiaalityön opiskeluvaihtoja tai harjoittelujen suorittamista ulkomailla voidaan ajatella osana kansainvälistä sosiaalityötä.

Kansainväliset sosiaalityön konferenssit ovat syntyneet tarpeesta käydä kansainvälistä keskustelua sosiaalityön kysymyksistä, tutkia kansainvälistä vuorovaikutusta sosiaalityön kysymyksissä ja vertailla sosiaalityön tekemistä eri maissa (Jäppinen ym. 2016, Kansainväliset konferenssit sosiaalityön näyttämöinä). Vuonna 1929 Pariisin sosiaalityön konferenssissa, jota monet pitävät historiallisesti erityisen merkittävänä ja hyvin dokumentoituna sosiaalityön kansainvälistymisessä,

perustettiin kolme kansainvälisen sosiaalityön tänä päivänä merkittävää järjestöä, jotka ovat International Association of Schools of Social Work (IASSW), International Federation of Social workers (IFSW) ja International Council on Social Welfare (ICSW).

Edellä mainitut järjestöt eri tehtävineen yhdistävät sosiaalityötä kansainvälisesti ja muun muassa edustavat sosiaalityön kansallisia järjestöjä ja sosiaalityöntekijöitä globaalilla tasolla, edistävät sosiaalityön kouluttajia, koulutusta ja tutkimusta maailmanlaajuisesti sekä sosiaalialan kolmannen sektorin organisaatioita maailmanlaajuisesti. Kansainvälisen sosiaalityön järjestöjen ”universalivoivia” missioita määrittellä sosiaalityötä ja sosiaalityön koulutusta globaalisti on kritisoitu siitä näkökulmasta, että sosiaalityötä standardoitaisiin erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa. Toisaalta, kansainvälisen sosiaalityön kentällä sosiaalityön edistämässä ja kehittämässä eri maissa ja ympäristöissä sekä sosiaalityön määrittelyssä ollaan pyritty sisällyttämään ymmärrys sosiaalityön tiedon ja käytäntöjen moninaisuudesta ja joustavuudesta. Tällä hetkellä vallitseva IFSW:n vuonna 2014 lausuttu globaali määritelmä sosiaalityöstä jota järjestö kehoittaa laajentamaan kansallisella ja alueellisella tasolla Talentian (2014) suomentamana on:

Sosiaalityö on käytännön työhön perustuva ammatti ja tieteenala, jolla edistetään yhteiskunnallista muutosta ja kehitystä, sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä ihmisten elämänhallintaa ja itsenäistymistä. Yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien, kollektiivisen vastuun sekä erilaisuuden kunnioittamisen periaatteet ovat keskeisiä sosiaalityössä. Sosiaalityö nojautuu sosiaalityön, yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden teorioihin ja paikalliseen tietoon, ja sen tarkoituksena on saada ihmiset ja rakenteet ratkaisemaan elämän ongelmatilanteita ja lisäämään hyvinvointia. (IFSW, 2014.)

Yksi globaalin ja kansainvälisen sosiaalityön keskeinen tavoite on ollut siis muun muassa globaalin sosiaalityön määritelmän muodostaminen. 2000-luvun globaalin sosiaalityön määrittelyä koskevissa keskusteluissa ihmisoikeusnäkökulma on noussut keskeiseksi ja ihmisoikeusnäkökulmaa mielletäänkin sosiaalityön universaaliksi arvolähtökohdaksi. Jälkikolonialisissa tarkasteluissa ihmisoikeusnäkökulmaa lännestä lähtöisin olevana universaalina yksilökeskeisenä käsityksenä on myös kritisoitu, sillä monissa kulttuureissa yksilö ja yhteisö nähdään toisiinsa kietoutuneina (Jäppinen ym. 2016, Alkuvaiheita jäljittämässä). Parin viime vuosikymmenen sosiaalityön kansainvälisissä keskusteluissa on noussut esille universalismin ja paikallisen erityisyyden rajapinnat sekä yksilöllisyyttä ja yhteisöllisyyttä painottavien

sosiaalityön lähtökohtien vaikutukset eriarvoisuuteen ja sen vastustamiseen (Heino, Kara & Simola 2023, 4–5).

Kansainvälistä sosiaalityötä voidaan siis tarkastella ja tutkia monesta eri näkökulmasta. Voidaan tarkastella kansainvälisiä hyvinvointiin ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyviä ilmiöitä ja kysymyksiä, kansainvälisen sosiaalityön tekemistä, ammatillisen sosiaalityön levittämistä maailmalle, kansainvälisen sosiaalityön opettamista tai kansainvälistä yhteistyötä sosiaalityön opetuksessa. Tässä tutkielmassa olen kiinnostunut jälkikoloniaalisista näkökulmista kansainväliseen sosiaalityöhön. Jälkikoloniaalinen globaalin sosiaalityön tutkimus on erityisesti kritisoinut perinteisessä kehitysyhteistyössä tapahtuvia rodullistamisen prosesseja sekä vastakkainasetteluja auttajien ja autettavien välillä, joissa auttajat edustavat modernia sivilisaatiota, demokratiaa ja rationaalisuutta ja autettavat taas passiivisina, epärationaalisina tai sivistymättöminä. Ajankohtainen jälkikoloniaalin teorian esittämä kritiikki on etenkin länsimaisen, aasialaisen ja afrikkalaisen kulttuurin esittäminen yhtenäisinä ja kahtiajakautuneina, mikä vahvistaa perusluonteenomaisia diskursseja kulttuurista ja sosiaalityöstä.

3. Tutkimuksen toteutus

3.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Toteutan tutkimuksen laadullisena kirjallisuuskatsauksena, jossa tutkimusmenetelmänä on narratiivinen kirjallisuuskatsaus. Menetelmä soveltuu tähän tutkimukseen siksi, että keskustelu ja tutkimus sosiaalityön suhteesta koloniaalisuuteen on ollut Suomessa vähäistä ja tutkimustehtävänä on selvittää jälkikoloniaalisen ja dekoloniaalisen teorian käyttötapoja sosiaalityön tutkimuksessa tunnistamalla, arvioimalla, tulkitsemalla ja yhdistämällä olemassa olevaa tutkimusta aiheesta (Vilkkä 2023, Kirjallisuuskatsaus metodina). Pysin tutkimuksessa myös käyttämään dekolonisoivaa ja antirasistista tutkimusmetodologiaa, eli aineiston haussa ja valinnoissa halusin priorisoimaan rodullistettujen tutkijoiden ja tieteentekijöiden töitä.

Seuraan tässä tutkimusprosessissa Grantin ja Boothin (2009) SALSA- kehystä, johon kuuluu neljä tutkimusvaihetta eli haku, arviointi, synteesi ja analyysi. Valitsemani tutkimusmenetelmä sallii myös vaiheiden osittaisen päällekkäisyyden aineiston perusteella. Tässä tutkimusprosessissa suoritin kokeilevia manuaalisia hakuja monessa kohtaa ja tutkimusprosessiini kuului myös tutkimusaiheeseen perehtyminen tämän tutkimuksen tehtävää laajemmin. Perehtymällä jälkikoloniaalisen ja dekoloniaalisen tutkimuksen historiaan ja tutkimussuuntaukseen laajemmin katsomalla prosessin aikana esimerkiksi Youtubesta tutkijoiden luentoja ja webinaareja aiheesta maista, joissa teorioita on kehitetty pidemmälle, auttoi artikkeleiden seulonnassa ja valintaprosessissa tämän tutkimuksen tarkoitukseen.

Tutkimustehtäväni on nostaa esille jälkikoloniaalisen ja dekoloniaalisen tutkimussuuntausten kehittämät käsitteet ja pohtia sitä, millaisin tavoin ne ovat relevantteja sekä kansainvälisessä että suomalaisessa sosiaalityön tutkimuksessa ja käytännön toimintaympäristöissä. Tutkimalla aihetta kirjallisuuskatsauksen avulla tavoitteeni on vastata tutkimuskysymykseeni kuvailemalla ja esittämällä, millaisia näkökulmia tähänastinen sosiaalityön tutkimus on tuottanut tutkimusaiheesta ja miten tähänastisissa sosiaalityön tutkimuksissa näitä tutkimussuuntauksia on sovellettu.

Tutkimuskysymykseni on:

1) Millaisia kehittämistarpeita jälkikoloniaaliset ja dekoloniaalit tarkastelutavat tuottavat sosiaalityölle ja sosiaalityön tutkimukselle?

Kuvaamalla millaista jälkikoloniaalista tai dekoloniaalia teoriaa hyödyntävää sosiaalityön tutkimusta on tehty ja millaisia uusia näkökulmia sosiaalityön tutkimukseen ja käytäntöön on teorioita soveltamalla noussut, pyrin tutkielmassani myös nostamaan esille tietoaaukkoja suomalaisessa sosiaalityön tutkimuksessa aiheesta. Kirjallisuuskatsauksen moninaisen aineiston kautta toivon tutkielman herättävän keskustelua sosiaalityön opetuksesta ja koulutuksesta suomalaisissa yliopistoissa sosiaalityön tietopohjan moninaisuuden ja moniäänisyyden näkökulmista. Tutkielman pääkäsitteet ovat sosiaalityön opintojeni sekä työelämässä tehtyjen havaintoni pohjalta suurimmalle osalle sosiaalityön opiskelijoista ja sosiaalityöntekijöistä vieraita, minkä takia tutkimusaihe on relevantti. Rasisminvastaisen sosiaalityön kehittämisessä ja tekemisessä kolonialististen valtasuhteiden ymmärtäminen on välttämätöntä, jotta niitä voidaan esimerkiksi tutkimuksen kautta paljastaa, tunnistaa ja purkaa. Sosiaalityössä valta ja valta-asetelmat ovat aina läsnä. Sosiaalityön ammatilliset interventiot pohjautuvat myös valittuun tietoon, joka ei aina huomioi erilaisia kokemusmaailmoja. Tiivistettynä tutkimustehtäväni on siis selvittää, mitä uutta jälkikoloniaalinen ajattelu voisi tarjota sosiaalityön kentälle ja tutkimukselle Suomessa. Etsin tutkimuskysymykseen vastauksia kirjallisuuskatsauksen avulla, jota kuvaan menetelmänä tarkemmin seuraavaksi.

3.2 Narratiivinen kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan tehdä tutkimusta tutkimuksesta tuottamalla tietoa tutkittavasta ilmiöstä tarkkaan valittujen tutkimusten perusteella. Kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan myös auttaa lukijaa muodostamaan kokonaiskuvaa ja teoriaperustaa tutkimusaiheesta avaamalla näkökulmaa aiheesta olemassa olevaan tietopohjaan. Kirjallisuuskatsauksen tekeminen aiheesta, jota on

kansainvälisesti tutkittu paljon mutta Suomessa vähemmän, vastaa tämän tutkielman tavoitteisiin. Valottamalla jälkikolonialisen tutkimuksen mahdollisuuksia uudenlaisen tiedon tuottamiselle sosiaalityölle kokoamalla olemassa olevaa tutkimusta yhteen pyrin lisäämään kiinnostusta sosiaalityössä suomalaisessa kontekstissa osallistumaan omalta osaltaan sosiaalityön dekolonisointiin. Kirjallisuuskatsauksen avulla tarkoitukseni on myös esitellä tutkimusaiheen historiaa ja parin viime vuosikymmenen kehityssuuntia sosiaalityöiden tutkimuksessa.

Narratiivisen kirjallisuuskatsauksen voidaan järjestää epäyhtenäistä tietoa ”jatkuvaiksi tapahtumaksi”, jota lukijan on helppo myös lukea. Salmisen mukaan narratiivisesta katsauksesta erotetaan joskus kolme toteuttamistapaa: toimituksellinen, kommentoiva ja yleiskatsaus. (Salminen 2011, 7.) Kommentoivat katsaukset ovat keskustelua herättäviä, joissa tavoitteena on myös herättää keskustelua ja valottaa kirjoittajan omaa panosta ja näkökulmia objektiivisen yhteenvedon sijaan. Narratiivinen yleiskatsaus on laaja prosessi, jossa tavoitteena on tiivistää aiemmin tehtyjä tutkimuksia johdonmukaisesti ja kuvailevasti. (Salminen 2011,7.) Tässä tutkimuksessa menetelmänä on yleiskatsaus, jonka näen sisältävän Salmisen kuvaamaa kommentoivaa toteuttamistapaa sekä kriittisyyttä myös.

Vilkan (2023, Tutkitaan tutkimuksia) mukaan kirjallisuuskatsauksen voi ymmärtää tutkimisen kokonaisuudeksi, jossa yhdistyvät tieteellinen prosessi ja luova prosessi, eli katsausprosessin aikana luovuutta voi käyttää luovan prosessin läpinäkyvällä kuvauksella ja dokumentoinnilla. Itselleni luovuuden käyttö oli tärkeää erityisesti katsausprosessin aikana tehtävien valintojen aikana. Erityisesti aineiston yleistettävyyden toisiinsa nähden sekä kriittisyyden käyttäminen (Fan ym. 2011) haastoi itseäni aineistonkeruussa. Halusin artikkeliin rikkaan ja monipuolisen aineiston, jota analysoimalla tutkimukseeni tutustuvat sosiaalityön opiskelijat ja muut aiheesta kiinnostuneet lukijat innostuisivat jälkikolonialisen tutkimussuuntausten käsitteistä ja uusien kriittisten ajattelutapojen omaksumisesta sosiaalityössä Suomessa.

Tässä tutkielmassa käytän narratiivista kirjallisuuskatsausta, sillä se sallii tutkimuskohteen monipuolisen tarkastelun sekä erilaisilla tutkimusmetodeilla tehtyjen tutkimusten sisällyttämistä katsaukseen. Koska sosiaalityön dekolonisointi itsessään vaatii sosiaalityöltä moninaisempia tutkimusmetodeja, pidin narratiivista katsausta ja siihen sisältyvää tutkijan joustovaraa ja valinnanvaraa aineiston valikoimisessa sopivana.

Narratiivinen kirjallisuuskatsaus soveltui tähän tutkimukseen myös siksi, että tutkielman aihepiiri ja teoriat ovat minulle suhteellisen uusia ja narratiivisella katsauksella myös oma tietämykseni aiheesta kasvaa vapaamman intuitiivisen prosessin kautta (Vilka 2023, Narratiivinen kirjallisuuskatsaus). Olen aiemmassa maisterintutkielmassa käyttänyt kriittistä rotuteoriaa ja tässä tutkimusprosessissa halusin valitun menetelmän sallivan myös tutkijan omien miellelyhtymien yhdistelyn sekä aineiston ja analyysin vaiheiden järjestelyn oman tiedon laajenemisen ja ymmärtämisen prosessin perusteella (Fan 2022, 2–5). Myös tutkimuskysymykset muokkautuivat tutkimusprosessin aikana, mikä toimii osittain aineistolähtöisessä narratiivisessa katsauksessa.

Pyrin kuvaamaan tuottamisen menetelmiä narratiivisessa katsauksessa mahdollisimman läpinäkyvästi, vaikka läpinäkyvyys ja systemaattisuus eivät narratiivisissa katsauksissa ole edellytyksenä. Erityisesti aineiston valinnat, jotka narratiivisessa katsauksessa tutkija valitsee itse oman kiinnostuksen ja tutkimuksen painotuksen mukaan, haluan perustella seuraavassa osiossa mahdollisimman selkeästi (Salminen 2011, 6–8). Kuvaan seuraavaksi aineistonkeruuprosessia tarkasti alusta loppuun aineiston seulomisvaiheesta sen kriittiseen arviointiin ja lopullisiin valintoihin.

3.3 Aineistonkeruu ja aineiston kuvaus

Aineistonhaku tehty elektronisista tietokannoista systemaattisen kirjallisuuskatsauksen menetelmällä, jotta hakutulokset olisivat tieteellisesti tarpeeksi luotettavia. Aineostonhaulla tavoitteeni oli löytää sekä empiirisiä että teoreettisia tieteellisiä artikkeleita. Aineiston valintakriteereissä haasteena oli sellaisen kokonaisuuden muodostaminen, jossa valittujen lähteiden välillä on riittävästi

yhteyksiä tutkimuskysymyksiin nähden. Tässä tutkimuksessa sisäänotto- ja poissulkukriteerit olivat erityisen tärkeitä ottaen huomioon, että aineisto sisältää sekä pohjoismaista että kansainvälistä sosiaalityön tutkimusta melko vähäisesti käytettyjen teorioiden pohjalta suhteessa sosiaalityön vallitseviin teoriakäytäntöihin. Jälkikoloniaali ja dekoloniaalinen tutkimustraditio sosiaalityössä on melko uusi ja kyseiset tutkimussuuntaukset tarkastelevat monissa kirjoissa ja artikkeleista yhteiskuntatieteitä kokonaisuutena, joten yhtenä kriteerinä oli myös se, että artikkelin abstraktissa käytettiin joko jälkikoloniaalin teoriaan tai dekolonialiin teoriaan kytkeytyviä käsitteitä ja että käsitteet olivat myös lueteltu artikkelin pääkäsitteissä, jotta aineistoon valikoituisi nimenomaan sosiaalityötä tarkastelevia artikkeleita.

Tutustuin aluksi huolella Lapin korkeakoulukirjaston sosiaalityön tiedonhakuoppaaseen ennen haun harjoittelemista. Päätin sisällyttää aineistoon vain sellaisia tutkimuksia, jotka ovat saatavilla Lapin Yliopiston tietojenhakupalveluiden ja Google Scholarin kautta maksutta. Päätin, että valitsen mukaan vain suomen ja englanninkielisiä artikkeleita rajattujen resurssieni vuoksi, vaikka kielirajaukset antikoloniaalisten tutkimusmenetelmien näkökulmasta sulkevat pois aineistoa, joka olisi tämän tutkimuksen kannalta ollut olennaista.

Kokeilin ensin Luc-Finnasta hakea vertaisarvioituja artikkeleita vuodesta 2000 alkaen hakusanoilla ”postcolonial ”social work””, joka tuotti 4745 tulosta ja ”decolonizing ”social work””, joka tuotti 2618 tulosta. ProQuest tietokannan kautta haettu vertaisarvioituja artikkeleita hakusanoilla ”postcolonial ”social work”” löytyi 143 tulosta. ”Decolonizing ”social work”” 87 hakutulosta. Käytin lisäksi tarkennettuja hakuja samoilla hakusanoilla, jossa valitsin kohteeksi ”abstrakti”, jotta hakusanat olisivat selkeästi esillä aiheen kuvauksessa. Aloitin kiinnostavien artikkelien poimimisen ensimmäiseen otantaan Lapin korkeakoulukirjaston tietokannoista Luc-Finnasta ja ProQuestistä selaamalla relevanssin mukaan n. ensimmäiset sata otsikkoa kummastakin. Otsikon kiinnostavuuden ja relevanssin tutkielman aiheen kannalta siirryin lukemaan artikkelin tiivistelmän ja tiivistelmän relevanssin ja kiinnostavuuden sekä artikkelin kirjoittajan perspektiivin perusteella artikkeli valikoitui ensimmäiseen artikkeli otantaan.

Tein erilaisia hakuja myös googlen kautta hakusanoilla ”postcolonial social work research article”, ”postcolonial social work Nordic”, ”decolonizing social work practice research”, ”decolonizing social work profession research article” ja ”postcolonial lens social work research article”. Lisäksi etsin artikkeleita hakusanoilla ”postcolonial” ja ”decolonizing” tieteellisistä sosiaalityönverkkolehdistä, kuten ”Affilia: Feminist inquiry in social work” sekä ”Critical ja Radical Social Work”. Affilia verkkolehdestä hakusanalla ”postcolonial” tuloksia tuli 46 ja ”decolonizing” 47, joista kävin kaikki läpi. Critical and Radical Social Work verkkolehdestä hakutuloksia syntyi hakusanalla ”postcolonial” 44 artikkelia ja ”decolonizing” 54 artikkelia.” Nordic Social Work lehdestä hakusanoilla sain tuloksia 7. Verkkolehdistä poimimani kiinnostavimmat artikkelit otsikon ja lyhyen kuvauksen perusteella hain hakusanalla Luc-Finnasta, josta pääsin lukemaan suurimman osan maksutta. Verkkolehdistä ensimmäiseen otantaan valikoitui yhteensä kahdeksan artikkelia.

Taulukko 1 Aineiston sisäänotto kriteerit

Aineiston sisäänottokriteerit:	Aineiston poissulkukriteerit:
Empiirinen tai teoreettinen alkuperäisartikkeli, joka on julkaistu tieteellisesti vertaisarvioidussa julkaisussa	Vertaisarvioimattomat artikkelit
Tiivistelmän pääkäsitteissä on mukana jälkikoloniaali tai dekoloniaali sekä sosiaalityö	Kirjat, kirja-arvostelut , uutiset, pääkirjoitukset
Suomen- tai englanninkieliset artikkelit	Julkaistu muulla kuin suomen tai englannin kielellä
Saatavilla maksutta Lapin Yliopiston tiedonhakupalveluista	Kvantitatiiviset tutkimukset
Julkaisuvuodet vuodesta 2000 lähtien	Julkaistu ennen vuotta 2000

Ensimmäiseen otantaan valikoitui ensin 30 vertaisarvioitua artikkelia, jotka luin kaikki läpi. Käsitekartan avulla kirjasin paperille artikkeleista tärkeimmät poiminnat tutkimuskysymysten kannalta. Tutkimustehtävän kannalta tavoitteeni oli valikoida

nimenomaan tutkimusta, jossa hyödynnetään luovia ja kokeilevia vaihtoehtoisia tutkimuksen tekemisen tapoja, minkä vuoksi en halunnut olla liian kriittinen enkä lainkaan arvosteleva laadunarvioinnissa (Vilka 2023, Kirjallisuuskatsauksen aineistot). Lisäksi pyrin sisällyttämään enimmäkseen rodullistettujen tutkijoiden artikkeleita, sillä tutkimuksen tavoite on tarkastella ja esitellä jälkikoloniaaleja ja dekoloniaaleja lähestymistapoja sosiaalityöhön dekoloniaalista perspektiivistä. Jos artikkelista ei ilmennyt kirjoittajan positiota ja omaa koettua etnistä/kulttuurista taustaa, hain artikkelin tekijän/tekijöiden tiedot erikseen, jotta sain käsityksen tekijän perspektiivistä.

Lopulliseen tutkimusaineistoon päädyin ensin sisällyttämään 22 omani arvioni mukaan kiinnostavinta ja uusia näkökulmia tuottavaa artikkelia, joista 10 oli teoreettisia ja 12 laadulliseen tutkimukseen perustuvia. Taulukoituani kaikki artikkelit huomasin, että kuudessa artikkelissa sosiaalityön konteksti ei ollut tarpeeksi selkeä ja tiivistelmän avainsanoissa ei ollut sosiaalityötä mainittu, vaan yleisemmin sosiaalitieteet. Tässä kohtaa aloitin uudestaan haut. Etsin artikkeleita ProQuestistä tarkennetulla haulla ja hakusanoilla kuten ”coloniality social work practice research” ja ”whiteness coloniality ”social work” practice”, ”decolonizing ”social work” practice research article” ja ”Nordic ”social work” colonialism decolonize practice”. Kaksi artikkelia valikoitui täydennykseksi aineistoon vielä viimeisestä hausta.

Lopulliseen aineistoon valikoitui yhdeksän teoreettiseen tutkimukseen perustuvaa artikkelia ja yhdeksän laadulliseen empiiriseen tutkimukseen perustuvaa artikkelia. Aineiston artikkelit ovat julkaistu vuosien 2009–2023 välillä. Tutkimusaineiston artikkeleissa käsitellään koloniaalisuutta sosiaalityön professionissa ja sen historiassa, sosiaalityön käytännöissä ja tutkimuksessa, sekä dekolonisoivia näkökulmia sosiaalityöhön teoriassa ja käytännössä. Aineistossa toistui kirjoittajien missio edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta sekä purkaa rasistisia rakenteita sosiaalityön sisällä. Toinen selvästi toistuva missio oli edistää tiedon moninaisuutta ja sen tunnustamista sosiaalityön käytännöissä ja tutkimuksessa. Alla olevassa taulukossa on kuvattu tutkimukseen valikoitu aineisto sisältäen lyhyen kuvauksen artikkelin tutkimustehtävästä ja johtopäätöksestä/tuloksesta.

Julkaisun tiedot	Tutkimustehtävä	Johtopäätös/tulos
Kronman, Jenny, ja Jessica H. Jönsson. "We Are Here: Undocumented Migrants and Activism as Resistance." <i>Critical and Radical Social Work</i> 8, no. 3 (2020)	Tarkastella jälkikoloniaalisen linssin kautta paperittomien maahanmuuttajien kollektiivia ja sen tapoja edistää sosiaalista muutosta ja valtaistumista sortavissa rakenteissa	Paperittomien aktivistien vaatimukset tuottavat etulinjan sosiaalityöntekijöille tärkeää tietoa radikaalin sosiaalityön käytäntöjen kehittämiseksi sosiaalityölle paperittomien parissa.
King, Regine, Michaela Hynie, Immaculee Mukashema, Jean Paul Habineza, Gilbert Kubwimana ja Ancilla Musindarwego. "Integrated, Complementary or Just Different? Western and Rwandan Approaches to Clinical Counselling." <i>Critical and Radical Social Work</i> 4, No.2 (2016).	Kuvata Ruandalaisten sosiaalialan ammattilaisten käsityksiä valtavirran sosiaalityön koulutuksen kautta omaksuttujen ohjausmenetelmien ja kotoperäisten auttamismenetelmien yhteyksistä.	Kummassakin lähtökohtana on emotionaalisen tuen antaminen avun tarvitsijalle, mutta Ruandalainen näkökulma on laajempi teoriassa ja käytännössä, kun taas tavanomaisen sosiaalityön tapa on rajatumpi ja kapeampi.
Eliassi, B. (2013). Orientalist Social Work: Cultural Otherization of Muslim Immigrants in Sweden. <i>Critical social work</i> , 14(1), 33.	Artikkelissa käsitellään "toiseuttamisen" ja kulttuuristamisen prosesseja kotoutumista edistävässä sosiaalityössä maahanmuuttajien parissa Ruotsissa jälkikoloniaalisen viitekehyksen kautta	Ruotsalaisen sosiaalityön tutkimuksen kentällä on vakiintunut ajatus kantaväestön ja maahanmuuttajien arvojärjestelmien luontaisista eroista perhe-, ja sukupuolirooleihin liittyen. Orientalismista on kehkeytynyt olennainen osa ruotsalaista sosiaalityötä ja tutkimusta.
Valkonen, Sanna, ja Sandra Wallenius-Korkalo. "Practising Postcolonial Intersectionality: Gender, Religion and Indigeneity in Sámi Social Work." <i>International Social Work</i> 59, no. 5 (2016)	Nostaa esille koloniaalisten valtasuhteiden ilmenemismuotoja sekä uskonnon ja alkuperäiskansan kulttuurin vuorovaikutusta analysoimalla Saamelaisten naisten valtaistumisen kokemuksia lestadiolaisuuden ja saamelaisuuden risteämissä.	Kulttuurisensitiivisen sosiaalityön tutkimuksen ja käytäntöjen kehittäminen edellyttää jälkikoloniaalisen intersektionaalisuuden käyttämistä. Sosiaalityön kehittäminen alkuperäisväestön ja uskonnollisten yhteisöjen parissa vaatii lisää kulttuurista ja yhteisöllistä tietoa.
Jönsson, Jessica H., ja Aina Lian Flem. "Global Social Work Ethics and International Field Training: The Experiences and Practice Dilemmas of Norwegian and Swedish Social Work Students." <i>International Social Work</i> 65, no. 1 (2022)	Tarkastella jälkikoloniaalisesta näkökulmasta kansainvälisen sosiaalityön eettisiä periaatteita ja koulutusta kentällä norjalaisten ja ruotsalaisten sosiaalityön opiskelijoiden kokemusten perusteella.	Kansainvälinen harjoittelu syventää joidenkin opiskelijoiden kriittistä ajattelua ja joidenkin kohdalla vahvistaa koloniaalisia diskursseja. Sosiaalityön opetuksella on keskeinen rooli opiskelijoiden kriittisen asemoitumisen ja tiedon omaksumisessa.
Elkassam, S., & Murray-Lichtman, A. (2022). Mapping an Integrative Critical Race and Anti-Colonial Theoretical Framework in Social Work Practice. <i>Advances in social work</i> , 22(2), 628-646. https://doi.org/10.18060/24952	Artikkelissa BLM-protestien ja koronapandemian jälkeistä antirasismien liikettä ja sosiaalityön sitoutumista sosiaalisen oikeudenmukaisen edistämiseen. Sosiaalityö ei ole ottanut selväksi tehtäväkseen vastustaa rasismia ja valkoista ylivaltaa tai profession koloniaalisuutta. "Värisokeat" kulttuurista kompetenssia painottavat diskurssit hallitsevat kentällä.	Esitellään käsitteellinen anti-koloniaaliseen ja kriittiseen rotuteoriaan perustuva viitekehys, joka huomioi erityisesti rodullistetut asiakkaat sosiaalityön käytännöissä.

Clarke, K. (2022). **Reimagining Social Work Ancestry: Toward Epistemic Decolonization.** *Affilia*, 37(2), 266-278.
<https://doi.org/10.1177/08861099211051326>

Kuvata, miten sosiaalityö luo ammatillista identiteettiään ja tietämisen tapoja pitämällä tunnustettujen anglo-amerikkalaisten perustajahahmojen roolia sosiaalityön opinto-ohjelman keskiössä.

Yksi metodi dekolonisoida sosiaalityön epistemologiaa esi-isien ja ammatillisten juurien risteyksessä on katsoa julkista historiaa pedagogisena välineenä opinto-ohjelmassa. Artikkelissa esitetään vaihtoehtoisia tiedon tuottamisen tapoja asiantuntija-lähtöisille epistemologioille.

Rowe, S., Baldry, E., & Earles, W. (2015). **Decolonising Social Work Research: Learning from Critical Indigenous Approaches.** *Australian social work*, 68(3), 296-308.
<https://doi.org/10.1080/0312407X.2015.1024264>

Alkuperäisen tietouden korostaminen ja sen lähtökohdat sosiaalityöhön tekevät näkyväksi länsimaisten tutkimusmenetelmien puutteet. Ei-alkuperäisväestöön kuuluvat sosiaalityöntekijät eivät usein tiedosta koloniaalisia ja rasisistisiä oletuksia heidän käytännöissään.

Jotta ei-alkuperäisväestöön kuuluvat sosiaalityön tutkijat voisivat edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta alkuperäisväestön parissa, vallitsevia tiedon ja vallan suhteita on muutettava priorisoimalla alkuperäisen tiedon lähtökohtien ontologisia, epistemologisia ja arvofilosofisia perusteita.

Willey-Sthapit, Claire. **"Epistemic Justice in International Social Work Research: Postcolonial Theory and Analytic Strategies."** *International Journal of Social Welfare* 2023

Kirjoittaja hahmottelee jälkikoloniaalisen teoreettisen kehyksen, jolla havainnollistaa globaalin tiedon ja vallan kompleksisuutta sekä mahdollistaa epistemologisen oikeudenmukaisuuden kysymysten käsittelemisen.

Kirjoittaja esittää analyttisinä strategioina jälkikoloniaalisen linssin soveltamiseksi globaalin sosiaalityön tutkimiseen refleksiivisyyden, kriittisen diskurssianalyysin ja jälkikoloniaalisen tulkittamisen, jotta sosiaalityön tutkijat voivat haastaa koloniaalisia oletuksia.

Ranta-Tyrkkö, Satu. **"High Time for Postcolonial Analysis in Social Work."** *Nordic Social Work Research* 1, no. 1 (2011): 25-41

Artikkelissa käsitellään kolonialismin ja sen perintöjä sosiaalityössä erityisesti koloniaalisen Intian, Suomen ja muiden pohjoismaiden kontekstissa (joiden ajatellaan olevan viattomia kolonialismissa).

Kehittyvä sosiaalityön professio Pohjois-Atlantilla oli kytköksissä koloniaalisiin projekteihin, etenkin sivistyshankkeisiin. Pohjoismaissa ei olla vielä käyty läpi selkeää kriittistä prosessia kolonialismin ja sen hienovaraisten jatkumoiden läsnäolosta sosiaalityön kohtaamisissa ja ympäristöissä. Myös pohjoismaissa tarvitaan jälkikoloniaalia tarkastelua sosiaalityöstä ja sen käytännöistä.

Wachter, Karin, ja Susanna Snyder. **"Centering Subjectivities: Theoretical Considerations for Practice With Women in Forced Migration."** *Affilia* 33, no. 3 (2018): 395-409

Tarkastella jälkikoloniaalin feminismin ja afrikkalaisen diasporan teorioiden läpi pakkomuuton vaikutuksia naisten sisäisiin ja suhteellisiin elämiin. Kokemukselliset näkökulmat ovat vähemmän nähtävissä käytännöissä ja tutkimuksessa, joka käsitteellistää ”pakolaiset” staattisena luokitteluna ja konstruoi pakolaisnaisille ulkopuolelta määriteltäviä identiteettejä.

Ehdottaa käytäntöä, jossa pakolaisnaisten subjektiiviset kokemukset ovat keskeisessä roolissa, mikä myös edistää tutkijoiden ja ammattilaisten työtä.

<p>Kang, Hye-Kyung. "Claiming Immigrant Cultural Citizenship: Applying Postcolonial Theories to Social Work Practice with Immigrants." <i>Critical and Radical Social Work</i> 1, no. 2 (2013)</p>	<p>Esitellä maahanmuuttajan kulttuurisen kansalaisuuden käsitteellisenä viitekehystenä jälkikolonialisen teorian soveltamiseen sosiaalityön käytäntöihin maahanmuuttajien parissa tapaustutkimuksen pohjalta.</p>	<p>Jälkikolonialinen teoria voi auttaa sosiaalityöntekijöitä kritisoimaan syrjiviä diskursseja, jotka supistavat maahanmuuttajan kokemuksen akkulturaatioon, kriittisesti refleктоimaan omaa osallisuutta näiden diskurssien toisintamisessa ja kuvittelemaan luovia ja valtaistamista edistäviä interventioita.</p>
<p>Tefera, Gashaye Melaku. "Decolonizing Social Work Practice: A Case from Ethiopian Refugee Settings." <i>Journal of Social Service Research</i> 48, no. 2 (2022)</p>	<p>Tutkimuksessa tarkasteltiin erään Etiopialaisten pakolaisten parissa toimivan sukupuolittunutta väkivaltaa ehkäisevän työn hankkeen(CWI hanke) lähestymistapoja sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta käyttäen dekoloniaalia viitekehystä.</p>	<p>Hankkeen ulkomailla kehitetyt lähestymistavat ovat ristiriidassa paikallisen kontekstin kanssa, ja siitä uupuu paikallinen asiantuntijuus ja tieto. Ulkopuolella kehitetyt lähestymistavat rajoittavat sosiaalityöntekijöiden luovuutta hankkeen jalkauttamisessa.</p>
<p>Hu, Ran. "Examining Social Service Providers' Representation of Trafficking Victims: A Feminist Postcolonial Lens." <i>Affilia</i> 34, no. 4 (2019): 421-438</p>	<p>Tutkimuksessa tarkastellaan ihmiskaupan uhrien representaatiota ihmiskaupan vastaisten sosiaalialan palveluiden nettisivuilta käyttämällä feminististä jälkikolonialista lähestymistapaa.</p>	<p>Paikannetut narratiivit vahvistivat sukupuolittuneita ja rodullistavia representaatioita ihmiskaupan uhreista sekä stereotyyppioita ihmiskaupan uhreista, jotka ovat hallitsevia ihmiskaupan diskursseissa. Palvelujen representaatiossa tarvitaan kriittistä reflektointia auttajien positioista ja tarkoitusperistä sekä selviytyjä-lähtöisen tarinankerronnan paradigmaa.</p>
<p>Elkchirid, Abdelfettah, Anh Phung Ngo, ja Martha Kuwee Kumsa. "Narrating Colonial Silences: Racialized Social Work Educators Unsettling Our Settlerhood." <i>Studies in Social Justice</i> 14, no. 2 (2021)</p>	<p>Artikkelissa kolme rodullistettua maahan muuttanutta sosiaalityön kouluttajaa asuttajakolonialismia kokeneelle alueelle pyrkivät omien risteävien viattomuuden ja koloniaalisen osallisuuden identiteettien kriittisen refleктоimisen ja tarinankerronnan avulla opettamaan sosiaalista oikeudenmukaisuutta oman reflektionin mallintamisen kautta.</p>	<p>Kukin tarina käsittelee kohtaamisia ja koloniaalisia suhteita alkuperäisväestön kanssa, osallisuutta globaalissa koloniaalisuudessa sekä velvollisuutta vastata käytännöntason sovinnontekoon alkuperäisväestön parissa tehtävässä työssä.</p>
<p>Razack, Narda. "Decolonizing the Pedagogy and Practice of International Social Work." <i>International Social Work</i> 52, no. 1 (2009): 9-21</p>	<p>Artikkeli tarkastelee moninaisessa opetusryhmässä esille nousevia mutkikkaita teemoja kansainvälisen sosiaalityön opetuksessa tutkimalla dekolonisoivaa pedagogiikkaa, joka pitää sisällään näkökulmia jälkikolonialisesta tutkimuksesta ja kriittisestä rotuteoriasta.</p>	<p>Dekolonialista pedagogiikkaa voi hyödyntää kansainvälisen sosiaalityön opetuksessa monella tavalla, esimerkiksi vastakkainasettelujen purkamisessa ja dialogisuuden edistämässä moninaisessa ympäristössä.</p>
<p>Tusasiirwe, Sharlotte. "Disrupting Colonisation in the Social Work Classroom: Using the Ubuntu/Ubuntu Framework to Decolonise the Curriculum." <i>Social Work Education</i> 2023: 1-15.</p>	<p>Artikkeli pyrkii haastamaan epistemologisen kolonialismin ja kuvaamaan vaihtoehtoisia, valkoisten länsimaisten ja koloniaalisten maailmankäsitysten ylittäviä katsomuksia, joihin perustaa sosiaalityön eettistä arvoperustaa.</p>	<p>Esitellään millaisin tavoin eettinen humaani filosofia Ubuntu muokkaa sosiaalityön arvoja ja eettisiä periaatteita.</p>
<p>Almeida, Rhea V., Lisa Marie Werkmeister Rozas, Bronwyn Cross-Denny, Karen Kyeunghae Lee, ja Ann-Marie Yamada. "Coloniality and Intersectionality in Social Work Education and Practice." <i>Journal of Progressive Human Services</i> 30, no. 2 (2019): 148-16</p>	<p>Artikkeli esittelee intersektionaalista viitekehystä purkamaan hallitsevia ja koloniaalisia diskursseja sosiaalityön koulutuksessa ja käytännössä, mikä voi edistää sosiaalityön dekolonisaatiota.</p>	<p>Intersektionaalisuuden ja kriittisen tietouden käsitteet operationalisoidaan ja niillä havainnollistetaan, miten sosiaalityön koulutus voi vaikuttaa rakenteelliseen muutokseen tekemällä selkeän eron sen valkoisen vallan juurista.</p>

Artikkeleiden soveltuvuutta tutkimustehtävään nähden arvioin pääosin sen perusteella, missä määrin artikkelissa käytettiin jälkikoloniaalia tai dekoloniaalia tarkastelutapaa, kuinka uusilta ja luovilta tutkimusmenetelmät näyttäytyivät sekä kuinka vahvasti artikkeli käsitteli nimenomaan sosiaalityötä. Aineistoon halusin sisällyttää sekä teoreettisia että laadulliseen tutkimukseen perustuvia artikkeleita. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tärkeintä on sisällöllinen valinta, ei vain ennalta valittujen hakukriteerien täytyminen (Kangasniemi ym. 2013). Erityisesti tässä tutkimuksessa halusin valita artikkeleita, joissa tarkastellaan sosiaalityötä luovista ja itselleni uusista näkökulmista, sillä pyrin katsauksella kuvaamaan jälkikoloniaalisen tutkimusotteen ja ajattelutavan monipuolisia soveltamismahdollisuuksia sosiaalityön käytännöissä ja tutkimuksessa.

3.4 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysiä voidaan tehdä aineistolähtöisesti, teorialähtöisesti tai teoriaohjaavasti. Analysoin tässä tutkimuksessa aineistoa teoriaohjaavasti, eli ajattelua ja analyysia ohjaavat vuoroin sekä aineisto että jälkikoloniaalinen teoreettinen viitekehys, joka näkyy erityisesti aineiston tulkinnassa. (Tuomi & Sarajärvi 2018,104). Teoriaohjaava analyysi valikoitui menetelmäksi siksi, että pyrin löytämään tutkimusaineistosta vastauksia ennalta määrättyihin tutkimuskysymyksiin jälkikoloniaalisen teorian käytöstä sosiaalityön tutkimuksessa. Analyysiprosessin aikana päädyin kuitenkin myös muokkaamaan tutkimuskysymyksiä pariin otteeseen huomioiden aineistosta esiin nousevat teemat ja elementit, jotka tuottivat myös aineistolähtöistä kuvausta ja tulkintaa. Teoriaohjaavassa analyysissä aiempi tieto ohjaa siis analyysiä jonkin verran ja tarkoituksena on avata uusia ajatuksia teoriasta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104).

Tässä tutkimuksessa teoreettiset käsitteet kumpusivat myös sekä aineistosta että valmiina ilmiöstä eli koloniaalisuudesta sosiaalityössä jo tiedettynä. Pääkäsitteet esittelin myös johdannon jälkeen, sillä osa aineiston yläluokista muodostuivat myös näiden käsitteiden kautta. Eli tässä tutkimuksessa sisällönanalyysin tehtävä oli pääasiassa jäsentää ja järjestää aineistoa sekä samalla tulkita aineistoa sekä aineistosta että teoreettisesta viitekehuksesta kumpuavien käsitteiden avulla. Tulkintaa ohjasivat

tutkimuskysymykset, jotka mahdollistivat myös avarakatseisen lähestymistavan analyysiin, sillä tutkimustehtävänä oli jäsentää tietyn teoreettisen lähestymistavan käyttömahdollisuuksia sosiaalityön tutkimuksessa ja käytännöissä.

Aloitin sisällönanalyysin käymällä läpi aineistoa, eli lukemalla ensin kaikki artikkelit. Ensimmäisen lukukerran jälkeen keräsin päällimmäisiä ajatuksiani kustakin artikkelista tulostetun artikkelin etusivulle. Aineistoni on laaja, joten aluksi oli vaikea hahmottaa, että kaikkia kiinnostavia asioita ja näkökulmia en pysty käsittelemään tässä tutkimuksessa. Koodausprosessin lähtökohtana oli valmiiksi muotoillut tutkimuskysymykset. Läpi tutkimusprosessin ja etenkin analyysivaiheessa tutkimuskysymykset muuttuivat pienesti pariin otteeseen sitä mukaa, mitä aineistosta nousi esille ja mitä yhteneväisyyksiä ja teemoja koodauksen edetessä nousi esille. Siksi koodaus strategianani oli aloittaa koodaus tutkimuskysymysten ja tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen ohjaamana, mutta artikkeleiden toisella lukukerralla koodata artikkeleita myös aineistolähtöisesti ja katsoa, mitä aineistosta nousi esille. Koodausprosessissa käytin siis aluksi teemoittelua aineiston jäsentämistä varten, mikä auttoi sisällönanalyysissä.

Tulostin kaikki artikkelit paperisina ja aloitin koodauksen käsin kappale kappaleelta. Artikkelin läpikäymisen jälkeen kirjasin etusivulle myös pari sanaa, jotka jäivät koko artikkelista ensin päällimmäisenä mieleen. Alustavia pääteemoja ensimmäisellä lukukerralla olivat muun muassa ”teorian käyttötapa”, ”kritiikki” ja ”keinot dekolonisoida”. Alateemoja olivat esimerkiksi ”rasismi”, ”sosiaalityön historia” ja ”länsimainen tieto”. Lähestyin koodaamista lukemalla aineistoa läpi kysyen ”miten jälkikoloniaalista teoriaa on käytetty” ja ”millaista kritiikkiä jälkikoloniaali teoria esittää länsimaiselle sosiaalityölle”. Tässä näkyi osaksi aiempi tieto tutkimusaiheesta ja teoreettisesta viitekehystä, mutta toisaalta hyvin aineistolähtöisesti keräsin lopuksi eri luokkiin. teorian käyttötapoja ja sen esittämiä kritiikkejä.

Tutkimuskysymykset olivat alussa myös nimettyinä pääluokiksi, joiden yhteyteen koodasin kappaleita. Pääteema saattoi esimerkiksi olla ”kritiikki”, jonka alateema saattoi olla ”valkoiset auttamismenetelmät sosiaalityössä”. Aloin nopeasti huomaamaan muita toistuvia pääluokkia, joita aloin jo ensimmäisellä koodauskierroksella käyttämään, kuten ”historia” ja ”tutkimusmenetelmät”. Lauseet tai kokonaiset osiot, jotka olivat mielestäni ensilukemalta erityisen kiinnostavia ja

ajatuksia herättäviä yliviivasin artikkeleista korostuskynillä. Koodauskierroksia 18 artikkelin läpikäymiseksi tein kaksi. Ensimmäisen kierroksen aikana samankaltaisten teemojen toistuessa artikkeleissa pyrin koodaamaan luokkien teemat samoilla ilmaisuilla tai käsitteillä. Kirjasin kunkin tulostetun artikkelin etusivulle listan artikkelissa esiintyvistä pääteemoista sekä muutaman alateeman. Pääteemoja, jotka toistuivat artikkeleissa, olivat esimerkiksi ”sosiaalityön historian tarkastelu”, ”sosiaalityön opetus” ja ”koloniaalisuuden vastustaminen”. Pääteemoista muodostui analyysin yläluokat, joiden avulla jäsensin laajaa aineistoa.

Koodauksen jälkeen tein taulukon, johon listasin yläluokat ja niiden alaluokat/alateemat kustakin artikkelista ja hahmotin, mitkä luokat toistuvat eniten koko tutkimusaineistossa. Osassa artikkeleista nousi äärettömän mielenkiintoisia näkökulmia esille, jotka eivät toistuneet muissa ja jouduin tekemään valinnan käsitellä analyysissä yleisimmin esiintyneitä teemoja tutkimuksen rajallisuuden vuoksi. Analyysin aikana pohdin ja huomasin, että esimerkiksi pelkästä sosiaalityön opetuksen dekolonisaatiosta olisi voinut tehdä tutkimusta kansainvälisen katsauksen avulla, mutta toisaalta tavoitteenani oli tässä tutkimuksessa herättää keskustelua sosiaalityön koloniaalisuuden tiedostamisesta ja huomioimisesta, joten halusin käsitellä nimenomaan jälkikoloniaalisen tarkastelutavan moninaisia mahdollisuuksia sosiaalityön alan ja tutkimuksen kehittämiseksi Suomessa.

3.5 Tutkimuksen eettinen pohdinta

Noudatan tutkimuksessa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Kirjallisuuskatsauksena toteutettavassa tutkimuksessa pyrin kiinnittämään erityistä huomiota muihin tutkijoihin asianmukaiseen viittaamiseen, tarkkuuteen aineistonkeruun ja aineiston analyysin prosesseissa sekä prosessien mahdollisimman tarkkaan kuvaamiseen. Tutkimusprosessin tarkka kuvaus on erityisen tärkeää kirjallisuuskatsauksessa luotettavuuden kannalta. Valitsemani tutkimusmenetelmä sisälsi eettistä pohdintaa myös aineistonkeruussa, jossa halusin karsintavaiheessa priorisoida rodullistettujen tutkijoiden tuottamaa aineistoa. Osa

aineiston valintakriteereistä myös rajoittivat tutkimusta. Jälkikoloniaalisen tutkimuksen kentällä moni tutkija on ryhtynyt vastustamaan koloniaalisuutta akatemiassa ja edistämään antirasismia tutkimuksen kentällä julkaisemalla tutkimusta ”globaalin etelän” tieteellisissä lehdissä omalla äidinkielellä. Myös tutkimuksen aikataulu ja omat resurssini rajoittivat aineistohakua, sillä hain aineistoa rajallisista hakukannoista ja maksuttomuus oli myös kriteerinä, mikä sulki monia relevantteja tutkimuksia pois. Kirjallisuuskatsauksessa kuvailun rakentaminen aineiston perusteella piti sisällään myös reflektointia siitä, mitkä asiat aineistossa oman tulkintani mukaan lisäsivät ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä parhaiten ja ylipäättään mitkä kohdat aineistossa herättivät koodausprosessissa eniten kiinnostusta. Koodausprosessin aikana oli yhtä tärkeää pysähtyä refleктоimaan sitä, minkä perusteella jätin tietyt osat aineistosta esittelemättä esimerkiksi relevanttiuden tai jonkin muun syyn takia.

Eettinen pohdinta on ollut läsnä koko tutkimusprosessin ajan aiheen valinnasta aineiston valintaan ja aineiston tulkintaan. Tutkimuksessa teoria jäsentää tutkimusta ja teoria luo pohjaa tutkimukselle siten, että valitut aiemmat teoreettiset näkökulmat ja perspektiivit tutkittavaan ilmiöön vaikuttavat tutkijan tulkintoihin ja pohdintaan. Näkökulmat ja perspektiivit voivat myös sisältää oletuksia, joihin tutkimus perustuu. Esimerkiksi rasimitutkimuksessa usein käytetyssä kriittisessä rotuteoriassa nähdään, että rasismia on lähtökohtaisesti kaikkialla, sillä nykyinen yhteiskunnallinen järjestys ja kansallisvaltiot on rakennettu koloniaaliseen globaaliin valtajärjestykseen perustuen (Bonilla-Silva 2021). Eli toisin sanoen antirasistisessa tutkimuksessa oletuksena on aina, että rasismia on kaikissa rakenteissa ja rasismin muodot muuttavat muotoaan ajan, paikan ja kontekstin mukaan.

Myös kolonialismista ja Suomen osallistumisesta kolonialismin toimiin ja niistä hyötymisestä on herännyt viime vuosina uutta keskustelua tutkijoiden aloitteista ja esimerkiksi Suomen historiaa käsitteleviä vanhempia teoksia on jälkikoloniaalisen teorian kautta tulkittu ja käsitelty uudelleen (Kullaa & Lahti 2022). Olen valinnut osana tutkimuksen lähtökohtia nojata jälkikoloniaalisten tutkijoiden töitä koloniaalisuudesta Pohjoismaista Suomessa, sillä osana tutkimustehtävää on lisätä kolonialismin ymmärrystä ja käsittelyä sosiaalityön kentällä Suomessa.

Aiemmassa gradussani olen tutkinut kuraattoreiden ja psykologien näkemyksiä rasismien vaikutuksista oppilaiden hyvinvointiin ja mielenterveyteen sekä rasismien käsittelemisestä omassa työssä. Gradun havaintojen mukaan antirasismien edistäminen sosiaalityössä vaatii nykyistä enemmän kriittistä tietoisuutta ja reflektointia sosiaalityön valkoisista rakenteista sekä rohkeutta keskustella rasismista ja sen piilevistä muodoista sosiaalipalveluissa. Kotouttavan sosiaalityön palveluissa kokemukseni mukaan erityisesti valkoisuus ja kulttuurirasismi näkyvät eri tavoin työyhteisössä, asiakastyössä ja palvelurakenteessa. Aikaisempi tutkimukseni vaikutti tavoitteisiini tässä tutkimuksessa, sillä minulle on syntynyt vahva käsitys tarpeesta lisätä kriittistä itseymmärrystä sosiaalityössä ja ylipäätään auttavissa ammateissa, joissa valta on aina läsnä.

Omat ammatilliset ja elämän arvoni, poliittiset ideologiani, kokemustietoni, tiedostamattomat ja tiedostetut ennako-oletukseni, sosiaalinen ympäristöni, sekä julkiset diskurssit rakenteellisesta eriarvoisuudesta ja ylipäätään rasismien kieltämisestä tai tunnustamisesta Suomessa ovat vaikuttaneet tutkimusaiheen ja tutkimusmenetelmien valintaan sekä aineiston tulkintaan ja analyysiin, minkä vuoksi oman position esille tuominen monessa kohdassa lisää tutkimuksen läpinäkyvyyttä ja luotettavuutta. Ylipäätään tutkijan position reflektointi tutkimusprosessin aikana nousi tärkeäksi tulkitessani uusia kriittisiä näkökulmia sosiaalityöhön sekä teorian ja käytännön yhteyksiä. Identifioin itseni myös ”valkoiseksi” naispuoliseksi länsimaalaiseksi tutkijaksi ja sosiaalityöntekijäksi. Valkoisesta positiosta tutkimuksen tekeminen, joka pyrkii edistämään antirasismia, vaatii rinnalle myös käytännön tekoja rasismien vastustamiseksi. Sosiaalityöntekijänä kotouttavassa sosiaalityössä haluan lisätä keskustelua ja kriittistä tietoisuutta työyhteisössäni erityisesti asiakastyötämme ohjaavasta tiedosta, puuttuvasta tiedosta, episteemisistä oikeuksista moninaisessa asiakaskunnassa ja työyhteisössä sekä käytäntöjen kehittämisestä rasismien tunnistamiseksi työtä ohjaavassa organisaatiossa.

4. Jälkikolonialismi sosiaalityössä ja tutkimuksessa

4.1 Sosiaalityön historian ja epistemologisten kysymysten tarkastelu

Sisällönanalyysin tuloksena paikansin viisi toistuvaa pääteemaa läpi tutkimusaineiston. Jälkikoloniaalista tutkimusotetta käytettiin aineiston analyysin perusteella sosiaalityön historian jälkikoloniaaliseen luentaan ja epistemologisten kysymysten tarkasteluun, rasismin ja monikulttuurisuuden tarkasteluun sosiaalityössä, kansainvälisen sosiaalityön kriittiseen tarkasteluun, antirasististen tutkimusmenetelmien kehittämiseen sekä sosiaalityön opetuksen dekolonisaation edistämiseen. Tutkimusaineistossa toistui jälkikoloniaalisen ajattelutavan myötä kehittyvän kriittisen tietoisuuden ja vallan tarkastelun välttämättömyys sosiaalityössä ja sosiaalityön tutkimuksessa, jotta koloniaalisista ajattelutavoista voi tulla tietoiseksi ja jotta niitä voidaan purkaa.

Aineistossa taustoitettiin sosiaalityön ilmaantumista Eurooppaan ja Pohjois-Amerikkaan historiallisen kontekstin kautta, sillä sosiaalityö ammatillisena professiona ilmaantui ja kehittyi aktiivisen kolonialismin, imperialismien ja modernisaation aikoihin. Jälkikoloniaalinen sosiaalityön historiallinen tarkastelu nostaa esille muun muassa sosiaalityön aktiivisen roolin asuttajakolonialismin toteuttamisessa ja alkuperäiskansojen ”sivistämisessä”, sosiaalityön roolin lähetystyössä, jossa länsimaisia aatteita edistettiin voimakeinoin, sosiaalityön tekemisen hyväntekeväisyystyön kautta modernisaation aikaan, sekä piilevät koloniaalisuuden muodot, kuten valkoisuuden ja rasismin, nykypäivän sosiaalityön tutkimuksessa ja käytännöissä. (Ranta-Tyrkkö 2011; Rowe, Baldry & Earles 2015; Almeida ym. 2019; Abdelfettah, Ngo & Kumsa 2021; Willey-Sthapit 2023.) Aineistossa käsiteltiin myös mielen kolonisaatiota ja episteemistä väkivaltaa sosiaalityön historian yhteydessä, jossa kolonisoijat pakottavat paikallisiin ympäristöihin omat ideologiansa (Ranta-Tyrkkö 2011; Kang 2013). Mielen kolonisaation kautta luodaan ja ylläpidetään sisäistettyä ymmärrystä, että kolonisoijat ja siihen kuuluvat ovat etnisesti, kulttuurisesti ja arvoiltaan ylivoimaisia ja toisaalta että

kolonisoidut ovat luonnollisesti alempiarvoisia ja huonompia, mikä voi johtaa myös ylisukupolvisiin koloniaalisiin yhteisöjen ja yksilöiden hyvinvointia heikentäviin traumoihin (Almeida ym. 2019).

Antirasismin edistäminen sosiaalityön kentällä, tutkimuksessa ja koulutuksessa edellyttää sosiaalityön historian tarkastelua, jotta voimme ymmärtää syrjivien ja eriarvoisten rakenteiden juuria ja niiden vaikutuksia ihmisten elämään tänä päivänä sekä vallitseviin ja vakiintuneisiin sosiaalityön käytäntöihin, joilla ihmisten elämiin ja sosiaalisiin ongelmiin pyritään vaikuttamaan. Aineistosta nousi esille sosiaalityön historian opetus yliopistoissa ja kuinka sosiaalityön koloniaalista osallisuutta ja historiaa ei opeteta tai käsitellä juuri ollenkaan, edes oman kansallisvaltion näkökulmasta (Razack 2009; Tusasiirwe 2013; Almeida ym. 2019; Abdelfettah ym. 2021). Hiljaisuus sosiaalityön koloniaalisesta osallisuudesta historian tarkastelussa ylläpitää piilevää rasismia ja valkoista ylivaltaa sosiaalityössä nykypäivänä, sillä kriittinen tietoisuus ja kriittinen reflektointi edellyttää sosiaalityön itseymmärryksen kasvattamista profession historiallisen ja sosiokulttuurisen kontekstin kautta. Jälkikoloniaalista tarkastelutapaa käytettiin myös aineistossa sosiaalityön historian koloniaalisuuden opettamisen vähyden lisäksi sosiaalityön ei-länsimaisista lähtökohdista kotoisin olevien uranuurtajien ja ”esi-isien” merkitysten esittämiseksi sosiaalityön profession kehitykselle. Monen jälkikoloniaalisen sosiaalityön tutkijan tavoitteena on rikastaa tietoa merkittävistä uranuurtajista ja uranuurtajien diversiteetistä sosiaalityön historiassa Jane Addamsia ja Mary Richmondia pidemmälle (esim. Razack 2009; Clarke 2022).

Epistemologia, eli tietoteoria, pyrkii kuvaamaan ja selvittämään millaista tietoa on olemassa, mitä voidaan tietää, millainen tieto on oikeaa tietoa ja mistä tieto tulee. Länsimaisen tieteen historiassa rodullistamisen prosessit ja valta-asetelmat ovat vaikuttaneet tiedon eksklusiivisuuteen sekä universaalien tiedon tuottamiseen. Monessa artikkelissa käytettiin jälkikoloniaalista teoriaa sosiaalityön epistemologisten kysymysten tarkasteluun kriittisestä näkökulmasta. Sekä aineiston sosiaalityön empiirisiin perustuvissa artikkeleissa että teoreettisissa artikkeleissa käsiteltiin sosiaalityön tutkimuksissa esille nousseita pääosin länsimaiseen tieteenfilosofiaan perustuvia epistemologisia lähtökohtia ja kuvattiin jälkikoloniaalisen teorian avulla, kuinka ja kenen tietoa ja tiedontuotantoa käsitellään sosiaalityön tutkimuksen valtavirrassa. tästä, esimerkkejä. Jälkikolonialistinen

näkökulma sosiaalityön epistemologisiin lähtökohtiin peräänkuuluttaa siis epistemologioiden moninaisuuden tunnustamista ja kriittisen tietoisuuden lisäämistä erityisesti monikulttuurisessa globaalissa pohjoisessa sosiaalityön vaihtoehtoisista tietämisen ja tutkimuksen tekemisen tavoista. Aineistosta nousi esille muun muassa Afrikkalaisen diasporan teoriat sosiaalityössä (King ym. 2016; Tefera 2022; Tusasiirwe 2023), alkuperäiskansojen sosiaalityö ja kotoperäinen sosiaalityö (Ranta-Tyrkkö 2011; Rowe ym. 2015; Valkonen & Wallenius-Korkalo 2016) sekä paikalliset tietämisen ja tiedon tuottamisen tavat (Almeida ym. 2019; Elkassem & Murray-Lichtman 2022).

Sen lisäksi että aineistossa jälkikoloniaalista teoriaa käytettiin valtavirran sosiaalityön tutkimuksen epistemologioiden yksinäisyyden todistamiseen, osassa artikkeleista pureuduttiin syvemmin vaihtoehtoisiiin sosiaalityön tutkimuksen perustana toimiviin ontologisiin ja episteemisiin lähtökohtiin. Esimerkiksi Rowe ym. (2015) käsittelevät artikkelissaan kriittisen alkuperäiskansatutkimuksen metodologioiden ja kriittisen tutkimuksen metodologioiden välisiä episteemisiä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Alkuperäiskansatutkimuksessa tiedon käsityksiä lähestytään kriittisesti tutkimalla tiedon tuottamisen moninaisuutta, eli alkuperäiskansatutkimuksessa epistemologialla viitataan kansan tai yhteisön paikallisiin käsityksiin tiedosta ja sen tuottamisesta. Alkuperäiskansojen tiedon tuottamisessa muun muassa arvostetaan kokemustietoa olemisesta maailmassa, ajatellaan todellisuuden perustuvan ihmisten välisiin yhteyksiin ja luontosuhteisiin, sekä nähdään tiedon tuottamisen perustuvan aina arvoihin (edellä mainitut asiat ovat myös yleistyksiä, eivätkä edusta yleisesti alkuperäiskansojen tietopohjaa). Artikkelissa Rowe ym. (2015) yhdistävät kriittisen ja alkuperäiskansojen sosiaalityön tutkimuksen paradigmat, joiden pohjalta he esittelevät dekolonisoivaa viitekehystä ei-alkuperäisväestöön kuuluville sosiaalityön tutkijoille tutkimuksen kentälle. Joissakin artikkeleissa pyrittiin käsitteellistämään muun muassa alkuperäiskansojen tiedontuotannon ja tietokäsitysten metodologiaa muistuttamalla samalla siitä, että alkuperäistieto ja länsimainen tieto eivät ole dikotomisia. Myös alkuperäiskansan tietoa voidaan esimerkiksi yleistää edustavan yhteen luokkaan luokiteltuja marginalisoituja epistemologioita kokonaan toisistaan erillisistä paikallisista yhteisöistä. (Tefera 2022.)

Aineistossa jälkikoloniaalista teoriaa käytettiin myös asiantuntijatiedon ja tieteellisen tiedon kyseenalaistamiseen sosiaalityön tutkimuksessa, jossa metodologiset

lähestymistavat ovat pääosin tutkijakeskeisiä. Tutkijakeskeisyydessä on myös huomioitava nykyinen representaatio akateemisissa instituutioissa ja huomioitava, miten representaatio yhdistettynä rakenteelliseen rasismiin vahvistaa yksinäisyyttä tieteen tiedon tuottamisessa (Razack 2009; Clarke 2022;). Myös sosiaalityön käytäntöä ja vahvaa professionaalisuutta sosiaalityössä, jossa priorisoidaan tieteellistä tietoa ja asiantuntijätietoa arkitiedon ja kokemustiedon sijaan, kritisoitiin aineistossa. Asiantuntijat edustavat usein valtaväestöä, heidän tietoaan ja valtaansa, jossa vähemmistöjen tieto pysyy marginaalissa ja jossa paikallisuutta ja erilaisuutta tietämisessä ei ymmärretä.

Clarke (2022) kritisoi professionaalisuutta sosiaalityössä siitä näkökulmasta, että se pohjautuu neoliberalismia palveleville asiantuntijalähtöisille epistemologioille, joissa myös sosiaalityön aseman puolustaminen tieteellisenä alana on johtanut tarkkoihin määrittelyihin niistä reunaehdoista, jotka tekevät sosiaalityön tutkimuksesta tieteellistä ja arvostettua. Hän muistuttaa, kuinka länsimaissa vallitsevat hierarkiat asiantuntijatiedon systeemeistä haittaavat ja jopa estävät muunlaisen tietämisen ja tiedon tuottamisen tapoja, kaventaen sosiaalityön tietopohjaa. Professionaalisuus pitää sisällään myös ajatuksen mahdollisimman neutraalista näyttöön perustuvasta tiedosta, joka on vaikuttavaa ja tehokasta, mitä monet kriittiset sosiaalityön ajattelijat kritisoivat tiedon neutraaliuden eetosta professiossa, jonka eettinen perusta ohjaisi samalla edistämään sosiaalista oikeudenmukaisuutta sortavissa yhteiskunnallisissa rakenteissa.

Ranta-Tyrkkö (2011) mainitsee artikkelissaan myös vallitsevan taipumuksen nähdä ammatillinen sosiaalityö toivotuimpana tavoitteena verrattuna esimerkiksi vapaaehtoisuuteen tai ”amatöörimäiseen” sosiaalityön tekemiseen, joita ei nähdä oikeana sosiaalityönä. Ranta-Tyrkkö muistuttaa, että sosiaalityö on ammatin lisäksi myös liike ja globaalin pohjoisen etuoikeutetun aseman tiedostaminen tarkoittaa, että pohjoisen etuoikeutettujen näkemysten universalisointi palvelee hegemoniaa vapauden sijaan. Palaan myöhemmin tarkastelemaan anti-koloniaalisia tutkimusmetodologioita, missä palaan vaihtoehtoihin tutkimusmenetelmiin sosiaalityön tutkimuksessa.

4.2 Maahanmuutto, rasismi ja valkoisuus sosiaalityön konteksteissa

Aineistossa näkyi, miten jälkikoloniaalista lähestymistapaa käytettiin sosiaalityössä ilmenevien rasismien eri muotojen paljastamiseksi. Muutamassa artikkelissa keskityttiin spesifisti tarkastelemaan koloniaalisuutta ja rasismia maahanmuuttoon, pakkomuuttoon ja/tai kotoutumiseen liittyvässä sosiaalityön tutkimuksessa (Kang 2013; Barzoo 2013; Wachter & Snyder 2018; Hu 2019; Kronman&Jönsson 2020). Koloniaalisuuden ja rasismien käsitteitä käytettiin monessa artikkelissa rinnakkain, sillä rasismi on kolonialismin ilmeisin perintö, joka ylläpitää valkoista ylivaltaa ja tuottaa eriarvoisuutta sekä yhteiskuntien rakenteissa ja järjestelmissä että globaaleissa rakenteissa ja valtasuhteissa. Rasismien lisäksi jälkikoloniaalisen tarkastelutavan avulla tutkittiin myös kriittisesti valkoisuusnormeja sosiaalityön menetelmissä, käytännöissä ja tutkimuksessa (Razack 2009; Kang 2013; Wachter & Snyder 2018; Clarke 2022; Willey-Sthapit 2023).

Ranta-Tyrkön (2011) mukaan yhtenä seurauksena koloniaalisen osallisuuden kieltämisestä Suomessa yhdistettynä vallitsevaan narratiiviin suomalaisesta kansallisesta homogeenisyydestä ovat vaikeudet ja haasteet käsitellä rasismia Suomessa. Suomessa esiintyvä rasismi halutaan mieltää yksilöiden tai ryhmien ennakkoluuloiksi tai huonoksi käytökseksi sen sijaan, että tunnustettaisiin yhteiskuntaan pesiytynyt rasistinen ideologia. Suomalaiset rasismitutkijat sosiaalitieteissä ovat ahkerasti viitanneet siihen, että myös tutkimuksessa Suomessa rasismi ja rodullistamisen prosessit esitetään usein ilman rakenteellista, historiallista tai kontekstuaalista paikannusta, jolloin päädytään usein viittaamaan englanninkieliseen, usein Yhdysvalloissa, Australiassa tai Briteissä tuotettuun kirjalliseen, mikä voi korostaa rakenteellisen rasismien näennäistä puuttumista suomalaisessa historiassa. Rasismikeskustelua ei näin ollen käydä sosiaalityössä ja sosiaalityön opetuksessa pohjoismaisen hyvinvointivaltion ja tasa-arvokeskustelun lähtökohdista, vaan sitä käydään muualla tapahtuvasta Suomeen vaikuttavasta yhteiskunnallisesta rasismista käsin (Hubara 2020).

Aineistossa käsiteltiin koloniaalisuutta heikossa asemassa olevien naisten representaatioissa sosiaalityön tutkimuksessa. Artikkeleiden konteksteina oli muun muassa naiset pakolaisleireillä, pakolaistaustaiset naiset kotoutujina, ihmiskaupan uhrien auttaminen sekä ”toisista” uskontotaustoista tulevat naiset ja sukupuolittuneen

väkivallan käsitteleminen (Barzoo 2013; Valkonen & Wallenius-Korkalo, 2016; King ym. 2016; Hu 2019). Barzoo (2013) käsittelee orientalistisen diskurssin ilmentymistä kotouttavassa sosiaalityössä ruotsalaisessa kontekstissa ja kuinka kulttuuristamista, toiseuttamista ja normalisoimisen prosesseja toteutetaan sosiaalityössä maahanmuuttajien parissa, joiden ajatellaan tulevan takapajuisista, autoritäärisistä ja perinteisistä kulttuurisista lähtökohdista. Barzoo nostaa esille sen, miten orientalistiset diskurssit maahanmuuttajaperheistä, naisista ja miehistä vaikuttavat suoraan sosiaalityön valtavirran käytäntöihin ja interventioihin maahanmuuttajien parissa tehtävässä työssä. Kulttuuriset selitykset sosiaalisille ongelmille pitävät yllä vähemmistöjä kuvaavia stereotyyppioita ja rasismia yhteiskunnassa. Yleistävät diskurssit alistetuista maahanmuuttajista omista yhteisöissään, kulttuurisista konflikteista uudessa maassa tai kunniaan liittyvän väkivallan ”kulttuurista” voivat muuttua helposti myös sosiaalityössä ”luonnollistetuiksi” ilmiöiksi ja vaikuttaa siihen, miten sosiaalityössä käsitetään sukupuolittunutta väkivaltaa ja sen uhkaa kulttuurisen kontekstin mukaan. Samaan aikaan ei ymmärretä väkivallan ja muiden sosiaalisten ongelmien rakenteellisuutta yhteiskunnassa, jota sosiaalityön tulisi ensisijaisesti tarkastella. ”Toisten” tekemään väkivaltaa keskittyminen esimerkiksi riskejä tunnistettaessa tai ennaltaehkäisevässä työssä voi ylläpitää samalla normalisoivia käsityksiä kotoperäisestä ”tavallisesta” väkivallasta, jonka taustalla nähdään useammin yksilöihin liittyvät ongelmat.

Episteemistä väkivaltaa tapahtuu nykyään erityisen ilmeisesti sosiaalityön empiirisessä tutkimuksessa, jossa valkoisesta positioista tuleva tutkija tutkii ja tulkitsee ”toista” valkoisesta tietämisen lähtökohdasta ja tuottaa tulkintojen pohjalta marginalisoivaa tietoa ”toisesta” (Barzoo 2013).

Myös Suomessa tarvitaan lisää keskustelua ja kriittistä näkökulmaa kotoutumistyötä koskevassa tutkimuksessa episteemisestä väkivallasta, kun tutkitaan maahanmuuttajien kotoutumisen ”haasteita” tai maahanmuuttajanuorten haasteita suomalaisessa koulujärjestelmässä, missä saatetaan tuottaa toiseuttavaa tietoa maahanmuuttajien ”luonnollisiin” kulttuurista syntyneisiin kotoutumiseen vaikuttaviin omiin ominaisuuksiin. Kang (2013) mainitsee esimerkin sosiaalityön näkökulmasta maahanmuuttajanuorten jengiytymisen käsittelemiseen, jossa maahanmuuttajavanhemmille opetetaan normatiivisia, valkoisia ja liberaaleja strategioita vanhemmuuteen ja vähätellään perinteisiä kasvatustapoja, mikä myös

nuorten silmissä alentaa omien vanhempien kasvatustapojen arvoa ja vaikutusvaltaa. Tavoite valtaistaa vanhempia johtaa siis päinvastaiseen tarkoitukseen. Suomalaisissa kouluissa keskustelua akkulturaation haasteista, nuorten asemasta ”kulttuurien välissä” ja vanhempien kasvatushaasteita ”kulttuurien ristipaineessa” käydään valitettavan usein myös länsimaisista tietämisen lähtökohdista ja tiedosta ”toisten” haasteista käsin. Erityisesti kotoutumisen kenttä kaipaa lisää tutkimusta, jota on tuotettu kotoutujien näkökulmista, eikä pääasiassa ”kotouttajien” tavoitteista käsin.

Rodullistettujen naisten representaatiota uhreina vapaita, ylempiä ja subjektiivisen identiteetin omaavia länsimaisia naisia vasten sekä sukupuolten välisen tasa-arvon redusoimista kulttuuriin käsiteltiin parissa muussa artikkelissa feministisen jälkikoloniaalisen teorian näkökulmasta. Hu (2019) haastaa tutkimuksessaan sosiaalipalveluiden valkoisia representaatioita ihmiskaupan uhreista, joissa uusinnettiin sukupuolittuneita ja rodullistavia narratiiveja ihmiskaupan uhreista seksityöläisinä ”globaalista etelästä”, joiden elämänmuutos esitettiin olevan ihmiskaupan vastaista työtä tekevien sosiaalialan järjestöjen ansiota. Hu nostaa esille sen, että antirasistinen representaatio edellyttäisi henkilöiden yksilöllisten subjektiasemien huomioimista heidän omissa tarinoissaan. Valkonen & Wallenius-Korkalo (2016) kiinnittävät artikkelissaan myös huomiota naisten subjektiasemien huomioimisen kulttuurisen ja yhteisöllisen tiedon tuottamiseksi. He tarkastelevat intersektionaalisuutta ja jälkikoloniaalista feminististä teoriaa hyödyntämällä saamelaisten naisten kokemuksia subjektiasemasta ja voimaantumisenest lestadialaisuuden ja saamelaisuuden risteämässä. Artikkelissa nostetaan esille se, että sosiaalityössä saamelaisten parissa hengellisyyden ja uskonnon huomioiminen yksilöiden ja yhteisöjen sosiaalityön käytännöissä sekä niiden vaikutukset yhteisön normeihin, voimavaratekijöihin, hyvinvoinnin ja mielenterveyden käsitteellistämiseen on tärkeää kulttuurisensitiivisen sosiaalityön kehittämiseksi.

Wachter&Snyder (2018) sekä Elliassi (2013) käsittelevät myös artikkeleissaan sitä, miten maahanmuuttajatyössä voidaan uusintaa sekä koloniaalisia että sukupuolittuneita valtasuhteita ja rakentaa länsimaiseen valkoiseen feminismiin pohjautuvaa asiantuntijuutta suhteessa ”maahanmuuttajanaisten” käsitteisiin. Jälkikoloniaalinen feministinen teoria taas korostaa kolonisoitujen naisten

nationalististen diskurssien vastustamista, jotka mm. näkevät maahanmuuttajanaiset perinteisten stereotyyppien kautta ja joissa valkoiset feministit puhuvat maahanmuuttajanaisten puolesta (Tyagi 2014).

Rodullistavien prosessien lisäksi useassa artikkelissa esitettiin jälkikoloniaalista kritiikkiä sosiaalityön valkoisia rakenteita ja auttamismenetelmiä kohtaan (King ym. 2016; Almeida ym. 2019; Hu 2019; Clarke 2022). Monissa ei-länsimaisissa yhteiskunnissa hyvinvointia ja mielenterveyttä suojaavat ja ylläpitävät tekijät ovat kytkeytyneet yhteisöjen yhteisöllisiin normeihin, arvoihin ja periaatteisiin, kun taas länsimaissa auttaminen nähdään koulutettujen ammattilaisten vastuualueena. Länsimaissa saatetaan myös patologisoida sellaisia mielenterveyteen ja hyvinvointiin liittyviä arvoja, joita on ”globaalissa etelässä” arvostettu aina. Erilaiset ammatillisen auttamisen orientaatiot määräävät siis myös auttamismenetelmien käsitteellistämistä ja opettamista tuleville sukupolville. Menetelmien oppiminen riippuu myös menetelmän epistemologisista lähtökohdista; länsimaisissa auttamisympäristöissä ”kirjatietoa” suositaan ja ammatilliset suhteet kuvaillaan, kun taas osa alkuperäistietoon tai perinteiseen tietoon perustuvista oppimismenetelmistä voidaan oppia vain kokemuksen ja havainnoinnin avulla. (King ym. 2016.)

Koloniaalisuus ja valkoisuus näkyy sosiaalityön menetelmissä myös esimerkiksi vallitsevista eurosentrisistä käsityksistä ydinperheestä sekä yksilön ongelmiin, tukeen ja ratkaisuihin keskittyvissä arviointien ja suunnitelmien laadinnassa (Elkassam & Murray-Lichtman 2022). Almeida ym. (2019) nostavat esimerkiksi artikkelissaan vallitsevat käsitteellistykset psykososiaalista arvioinnista sosiaalityössä ja miten asiakkaan tilannearvioiden lähtökohtana on yksilön ongelmat, joiden ympärille mietitään tukea ja palveluita. Artikkelissa problematisoidaan arviointien ongelmien psykologisoitua ja apua hakevan yksilön ongelmien arviointia ja korostetaan intersektionaalisen näkökulman puuttumista sosiaalityön arviointimenetelmissä.

Osassa aineistoa, jossa tutkittiin ”länsimaiseen” tietoon pohjautuvan sosiaalityön ja auttamistyön tekemistä paikallisissa yhteisöissä ”globaalissa etelässä” kuten Ruandassa (King ym. 2016) ja Etiopiassa (Tefera 2022) todettiin, että menetelmät ovat usein ristiriidassa paikallisen sosiokulttuurisen kontekstin kanssa, interventiot ovat yksilökeskeisiä ja länsimaisiin mielenterveyskäsitteisiin pohjautuvia, eivätkä monet ratkaisut ole kestäviä yhteisön heikoimmassa asemassa olevien näkökulmasta.

Historiallisesti Afrikassa yhteisöissä auttamiseen perustuvat arvot ovat kytköksissä sosiaaliseen verkostoon. Toipumiskeinot ja auttamiskeinot tunnistavat yksilölliset vahvuudet, jotka hyödyttävät yksilöä sekä yhteisöä ja toipumista edistävät prosessit ja rituaalit tapahtuvat yhteisöllisesti. Sosiaalityön kentällä Ruandassa paikalliset sosiaalialan toimijat korostivat yhteisöjen vapaaehtoisten auttajien merkitystä ja ammattilaisten rooleja vapaaehtoisten paikallisten tukemisessa, osallisuuden tukemista yhteisössä, yhteisöjen valtaistamista omien ongelmien ratkaisemiseen, vertaistuellisia menetelmiä, rinnalla kulkemista, läsnäoloa ja läheistä vuorovaikutusta. Auttamisessa korostettiin auttajien roolia avun tarpeen tunnistamisessa ja avun tarjoamisessa sen sijaan, että apua tarvitsevan pitäisi itse hakea apua. (King ym. 2016.)

Tefera (2022) käsitteli kansainväliseen ohjelmaan perustuvan väkivaltatyön tekemistä pakolaisleirillä Etiopiassa paikallisten sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta. Sosiaalityöntekijät tunnistivat päälimmäisenä haasteena sen, että ohjelma pyrkii ensisijaisesti valtaistamaan ja vaikuttamaan naisiin ja lapsiin yhteisöissä, jotka ovat väkivallan uhreja, mikä ei yhteisöissä, joissa on erilaiset ideologiat ja käsitykset esimerkiksi naisten oikeuksista tuota kestäviä ja pitkäaikaisia ratkaisuja. Selviytyjäkeskeinen yksilön valtaistamiseen keskittyvät interventiot on kehitetty länsimaisen feminismiin lähtökohdista, joissa naiset ovat suhteellisen itsenäisiä, eikä niitä voi sellaisenaan ”siirtää” edistämään naisten asemaa paikallisissa konteksteissa, joissa esimerkiksi sukupuoliroolit yhteisöissä ovat rakentuneet aivan eri tavalla. Lisäksi näiden kansainvälisten ohjelmien materiaalit, tarinat ja ohjeet ovat usein isossa ristiriidassa paikallisen kontekstin kanssa, eivätkä ole osallistujille samaistuttavia. Monet sosiaalityöntekijät näkivät ohjelmien rajoittavan paikallisten työntekijöiden luovuutta. Yleisesti toistuva kritiikki paikallisilta sosiaalityöntekijöiltä oli Teferan (2022) tutkimuksessa se, että yritetään ylipäätään ”universalisoida” sosiaalityön interventioita kehittyvissä maissa eikä tehdä mitään selvitystyötä paikallisista konteksteista ennen kansainvälisten ohjelmien langettamista näihin ympäristöihin.

Jälkikoloniaalisen tarkastelun kautta tutkittiin aineistossa myös rasismin vastustamista ja aktivismia sosiaalityön kentillä (Kang 2013; Almeida ym. 2019; Kronman & Jönsson 2020; Clarke 2022). Kronman ja Jönsson (2020) tutkivat

paperittomien kollektiivista aktivismia Alankomaissa ja käyttivät jälkikoloniaalisia näkökulmia yhteiskunnan koloniaalisten rakenteiden vastustamiseen ja paljastamiseen. Artikkelissa käsitellään myös sosiaalityöntekijöiden asemoitumista rakenteissa, joissa paperittomien henkilöiden erottaminen sosiaaliturvasta sekä kasvava paine Euroopassa toimeenpanna kansalliseen turvallisuuteen vedoten epäinhimillistä maahanmuuttopolitiikkaa ovat sosiaalityöntekijöille ristiriidassa ammatin eettisten periaatteiden kanssa. Jälkikoloniaalinen tulokulma paperittomien aktivismiin lisää ymmärrystä myös koloniaalisista rakenteista Euroopassa paperittomien tuotannossa rajajärjestelmien ja eurooppalaisen nationalismin konteksteissa sekä sosiaalityön osallisuudesta käytännössä näissä koloniaalisissa rakenteissa.

Jälkikoloniaalisten näkökulmien tuominen kriittisen sosiaalityön kentälle voi auttaa sosiaalityöntekijöitä ymmärtämään globaaleja valtarakenteita ja ”entisten” kolonisoivien valtioiden rooleja eriarvoisuuden toisintamisessa ja koloniaalisten jatkumoiden ylläpitämisessä nykypäivänä (Kronman & Jönsson 2020,384). Jälkikoloniaalinen tarkastelutapa haastaa sosiaalityötä reflektoimaan omaa asemaansa ja solidaarisuutta yhteistyökumppanina maahanmuuttajavetoisessa aktivismissa, jossa tehdään näkyväksi Euroopan ”turvallistamiseen” perustuvan kiristyneen siirtolaisuuspolitiikan ja rajavalvonnan moninaiset vaikutukset koettuun ja elettyyn ihmisarvoon.

4.3 Koloniaalisuus ylijärjestyksessä ja kansainvälisessä sosiaalityössä

Tutkimusaineistossa jälkikoloniaalista teoriaa käytettiin ylijärjestyksen ja globaalin sosiaalityön tutkimuksessa muun muassa kansainvälisen sosiaalityön ja kehitysyhteistyön roolien tutkimiseksi kehitysmaiden hyvinvoinnin hyväksi tehtävän työn alueilla koloniaalisuuden näkökulmasta. Länsimaisen kehitysyhteistyön ja kehitysavun koloniaalisten jatkumojen kriittinen tarkastelu on oleellinen osa kansainvälisen sosiaalityön tutkimusta ja sosiaalityön harjoittamista globaalissa etelässä kehitysyhteistyön kentällä tai osana hankkeita, joita rahoittavat ja suunnittelevat eri toimijat länsimaissa. Jälkikoloniaalisen teorian avulla voidaan tarkastella sitä, mikä kansainvälisen sosiaalityön missio oikein on globaalissa etelässä ja alkuperäiskansojen parissa. Kansainvälisen sosiaalityön ”tekemisen” lisäksi

kansainvälinen sosiaalityö viittaa myös globaaleihin sosiaalityön kysymyksiin, jotka vaikuttavat paikallisissa konteksteissa maailmanlaajuisesti. Jälkikoloniaalisen teorian kautta voidaan siis myös tarkastella globaaleja sosiaalisia kysymyksiä, joita kohtaamme sosiaalityön kentällä.

Yhtenä kansainvälisen sosiaalityön muotona voidaan pitää kansainvälisen sosiaalityön opiskelemista suorittamalla harjoitteluja ulkomailla. Jönsson & Flem (2022) tarkastelivat artikkelissaan kansainvälisen sosiaalityön eettisiä käytäntöjä kansainvälisissä sosiaalityön harjoitteluissa tutkimalla norjalaisten ja ruotsalaisten sosiaalityön opiskelijoiden kokemuksia ja eettisiä dilemmoja ”globaalissa etelässä”. Lähtökohtana on pohjoismaista tulevien sosiaalityön opiskelijoiden etuoikeudet matkustaa vapaasti maailmalla kansalaisuutensa perusteella ja mennä oppiminaan sosiaalityötä köyhempiin maihin, joissa ihmisillä ei ole samanlaista liikkumisvapautta. Globaalin pohjoisen sosiaalityön opiskelijoiden, jotka tulevat etuoikeutetuista lähtökohdista, kohtaamiset ja tulkinnat globaalin etelän toimintaympäristöissä voivat vahvistaa eriarvoisuutta ja koloniaalisia näkemyksiä, mitä voisi kuvailla myös ammatilliseksi imperialismiksi. Monet sosiaalityöntekijät, jotka haluavat erikoistua kansainväliseen sosiaalityöhön etsivät uraa esimerkiksi kansainvälisistä järjestöistä ja kehitysyhteistyöstä. Olen itsekin suorittanut opiskelijana kaksi harjoittelujaksoa Ghanassa sosiaali-alan järjestössä ja jälkikäteen pohdin, kuinka tieto ylipäättään koloniaalisuudesta, kolonialistisista ajattelutavoista ja oma reflektointi omasta positiosta harjoittelujaksojen aikana olisi kehittänyt kriittistä ajattelua harjoittelujakson aikana pidemmälle. Omien opintojeni aikana muutamia vuosia sitten kansainvälisen sosiaalityön opetuksessa edellä mainittuja ei ole käsitelty ollenkaan.

Aineistossa jälkikoloniaalista teoriaa käytettiin myös globaalien sosiaalisten kysymysten tarkastelemiseksi. Kansainvälisen sosiaalityön kontekstissa globaaleja kysymyksiä ovat esimerkiksi lasten oikeuksien edistäminen, tasa-arvon ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäminen, rasmin vastustaminen, ihmiskaupan vastainen työ sekä pakolaisuus ja siirtolaisuus. Erityisesti maahanmuuton vastustaminen ja kriminalisointi, paperittomuuden tuotanto, uusliberalismi ja nationalismi nousivat esille useassa artikkelissa (Elliassi 2013; Hu 2019; Wachter & Snyder 2018; Kronman & Jönsson 2020). Aineistossa näkyi myös paljon reflektointia sosiaalityön

tekemisestä rakenteissa, jotka ylläpitävät rakenteellista rasismia ja loukkaavat ihmisoikeuksia.

Jälkikoloniaalisen tarkastelun kautta voidaan myös tutkia, millaisia eettisiä arvoja, ihmisoikeus- ja tasa-arvokäsityksiä, tiedon tuottamisen tapoja ja taitoja pyritään tuottamaan kansainvälisissä sosiaalityön yhteistyötehtävissä ja toimintaympäristöissä. (Ranta-Tyrkkö 2011; Willey-Sthapit 2022.) Aineistossa oli havaittavissa, että jälkikoloniaalisen linssin kautta universalismia sosiaalityössä käsitettiin kriittisesti. Sosiaalipolitiikassa universalismi on yleisesti käytetty käsite ja esimerkiksi Suomessa universalismi sosiaalipolitiikassa viittaa yhtenäiseen arvojärjestelmään, sosiaaliturvaan, palvelutarpeiden yhdenmukaisiin tulkintoihin, tasa-arvo ajatteluun sekä luottamukseen asiantuntijoihin ja julkisen valtaan. Historiallisesti tarkasteltuna universalismi politiikassa nähdään ajatuksena taistella luokkayhteiskuntaa ja luokkaeroja vastaan. Jälkikoloniaalisen teorian kautta voidaan tarkastella sitä, miten universalismia tulkitaan ja mihin tulkinnat universalismista perustuvat. Teoreettisena ja analyttisenä käsitteenä universalismi on monimutkainen eettisestä, moraalisesta, oikeudenmukaisesta ja moninaisuuden tunnustamisen näkökulmista. Globalisoituvassa ja moninaisessa yhteiskunnassa kulttuuriessentialismia voidaan kritisoida etenkin sen oletuksista, että ihmiset edustavat kulttuureitaan ja kulttuurit ovat erillisiä, muuttumattomia ja luonnollisia kokonaisuuksia. (Ranta-Tyrkkö 2011; Almeida ym. 2019; Elkassem & Murray-Lichtman 2022.)

Myös monessa länsimaisessa yhteiskunnassa vallitseva individualismi näkyy sosiaalipolitiikassa ihmisten vastuuttamisessa omien haasteidensa ratkaisemiseen ja kasvattaminen mahdollisimman itsenäisiksi toimijoiksi, mikä voi monessa muussa kollektiivisiin arvoihin perustuvissa yhteisöissä tuntua vieraalta etenkin auttamistyön näkökulmasta (King ym. 2016). Aineistossa ylirajaista ja kansainvälistä sosiaalityötä sekä kehitystyötä globaalissa etelässä käsiteltiin jälkikoloniaalisesta näkökulmasta (Razack 2009; Willey-Sthapit 2022; Tefera 2022). Sosiaalityön opetuksen dekolonisaatiota käsiteltiin aineistossa nimenomaan kansainvälisen sosiaalityön opetuksessa, josta keskustelen enemmän opetukseen keskittyvässä osiossa (Razack 2009; Elkchirid ym. 2020).

Kuten aiemmassa kappaleessa mainitsin, jälkikoloniaalisen tarkastelutavan kautta voidaan kritisoida länsimaiseen tietoon ja siihen perustuviin sosiaalityön menetelmiin pohjautuvaa sosiaalityötä ”globaalin etelän” maissa, joissa tietämisen ja auttamisen tavat ovat ainutlaatuisia sekä aikaan paikallisiin yhteisöihin, yhteiskuntiin ja niiden historioihin nojautuvia. King ym. (2016) tuovat artikkelissaan, jossa käsitellään länsimaisia ja Ruandalaisia sosiaalityön ohjaus- ja neuvontamenetelmiä, esille paikallisten ja ulkopuolisten eroja siinä, miten auttamista ja ohjaamista yleisesti käsitetään. Individualistisissa länsimaisissa yhteiskunnissa yksilökeskeiset sosiaalityön palvelut ja menetelmät toimivat eri tavalla kuin yhteisöllisissä kulttuureissa, joissa ulkopuolinen palveluntarjoaja tai ammattilainen antaa psykososiaalista tukea avun tarvitsijoille. Monessa yhteisössä ja kulttuurissa on luonnollisempaa ja oletettua, että avun tarvitsijan ei ylipäätään tarvitse hakea apua tai pyytää apua, vaan apua tarjotaan yhteisöstä ja yhteisön jäsenet tunnistavat, kun joku on avun tarpeessa. (King ym. 2016; Jönsson & Flem 2022.) Yksi tapa purkaa koloniaalisuutta kansainvälisessä sosiaalityössä onkin ollut kotoperäisen sosiaalityön edistäminen, jossa ammatillista sosiaalityötä muokataan paikallisiin konteksteihin sopivaksi.

4.4 Anti-koloniaaliset tutkimusmenetelmät

Aineistossa käsiteltiin alkuperäisen, perinteisen ja paikallisen tiedon käyttämistä sosiaalityön tutkimuksessa ja käytäntöjen kehittämisessä. Jälkikolonialistiset tutkijat peräänkuuluttavat alkuperäisväestöön kuuluvien tutkijoiden ja rodullistettujen tutkijoiden tuottaman tiedon käyttämistä sekä tietoa, jonka lähtökohtana on alkuperäiskansojen perspektiivi (Ranta-Tyrkkö 2011; Rowe ym. 2015; Clarke 2022; Tefera 2022). Dekolonisaation tavoite ulottuu siis kulttuurista moninaisuutta pidemmälle tiedon tuottamisessa, sillä tiedon tuotantoa nimenomaan ohjataan pois päin länsimaisista epistemologisista lähtökohdista.

Melkein kaikissa aineiston artikkeleissa esiteltiin vaihtoehtoisia tietokäsityksiä tai käsitteellisiä ja teoreettisia viitekehyksiä sosiaalityön tutkimukselle, jonka tavoitteena on dekolonisoida sosiaalityön tutkimuksen tekemistä ja käytäntöjä. Etenkin

tutkimusaineiston teoreettisissa artikkeleissa pyrittiin käsitteellistämään sosiaalityön tutkimukseen ja käytäntöön sopivia teoreettisia viitekehyksiä, jotka voisivat toimia antikoloniaalisen ja jälkikoloniaalisen sosiaalityön tutkimuksen lähtökohtana. Aineistossa esiteltyjä ja käytettyjä teoreettisia viitekehyksiä oli muun muassa integratiivinen kriittisen rotuteorian ja antikolonialistisen teorian viitekehys (Razack 2009; Elkassem & Murray-Lichtman 2022), jälkikoloniaalinen feminismi (Hu 2019), intersektionaalisuus (Valkonen & Wallenius-Karkelo 2016) ja alkuperäiskansojen tieto (Rowe ym. 2015, Clarke 2022).

Oikeastaan antikoloniaalisen sosiaalityön tutkimuksen tekemisen edellytyksenä on se, että tutkimuksen teoreettinen ja käsitteellinen viitekehys antaa tutkijalle välineitä tunnistaa, purkaa ja vastustaa koloniaalisuutta sosiaalityössä sekä edistää ei-länsimaiseen tietoon pohjautuvaan sosiaalityön käytäntöjen kehittämistä. On myös huomioitava, että tutkijan positio vaikuttaa paljon tutkimuksen tekemiseen. Kuten mainitsin menetelmä osiossa, pyrkimykseni oli valita aineistoon pääasiassa ei-valkoiseksi identifioituvien tutkijoiden artikkeleita. Parissa aineiston ”valkoisiksi” itsensä määrittelevien tutkijoiden artikkeleissa korostettiin sitä, että antikoloniaalinen tutkimus vaatii katseen kääntämisen ”toisista” omaan itseensä (Wachter & Snyder 2018; Kronman & Jönsson 2020; Clarke 2022).

Rowe ym. (2015) toteavat, että tutkimustehtävänä ei voi olla ”toisten” tutkiminen, vaan anti-koloniaalisen tutkimuksen tekemiseksi valkoisen tutkijan tulee tutkia ja tuottaa tietoa yhteisesti ei-valkoisiksi identifioitujen tutkijoiden kanssa tehdäkseen sosiaalista oikeudenmukaisuutta edistävää, taistelevaa ja refleksiivistä tutkimusta. Myös rodullistettujen tutkijoiden artikkeleissa intersektionaalisuus näkyi tutkijoiden kriittisessä oman position reflektomisessa jälkikoloniaalisen sosiaalityön tutkimuksen tekemisessä. Elkchirid, Ngo ja Kumsa (2020) ovat rodullistettuja maahanmuuttajataustaisia sosiaalityöntekijöitä ja sosiaalityön opettajia Kanadassa, jossa alkuperäiskansoja sortava asuttajakolonialismi jatkuu nykypäivänä. Kirjoittajat reflektoivat artikkelissa kriittisesti omaa osallisuuttaan ”kolonisoijina” alkuperäiskansojen maassa, ”kolonisoituina” omissa maissaan sekä maahanmuuttajina globaalin kapitalismin ja koloniaalisuuden seurauksina. Kirjoittajat puhuvat ”itsensä dekolonisoimisessa”, jossa he omien tarinoidensa kautta

kohtaavat omat subjekti-asemansa myös asuttajina Kanadassa, mitä he hyödyntävät eri tavoin sosiaalityön opetuksen dekolonisaatiossa.

Sharlotte Tusasirwee (2023) tutkii artikkelissaan, miten Etelä-Afrikan kansoilta peräisin oleva Ubuntu-filosofia voisi toimia sosiaalityön viitekehyksenä ja ohjata sosiaalityön eettisiä käytäntöjä erityisesti yhteisöllisistä kulttuurista olevien ihmisten parissa. Esimerkiksi vaikka länsimaissa sosiaalityön ammatillinen kulttuuri peräänkuuluttaa selkeitä rajoja asiakkaan ja etäisyyttä asiakkaan ja ammattilaisen välillä, toisissa kulttuureissa tämä voitaisiin tulkita torjuntana, vieraanvaraisuuden tai hyväksymisen vastakohtana tai jopa syrjimisena. Moninainen asiakaskunta vaatii siis sosiaalityön opiskelijoilta ymmärrystä myös eettisten käytäntöjen kontekstuaalisuudesta. Jönsson & Flem (2022) artikkelissaan pohjoismaisten sosiaalityön opiskelijoiden kokemuksista sosiaalityöstä kansainvälisissä harjoitteluissa käsittelevät opiskelijoiden pohdintaa kohtaamistaan eettisistä haasteista. Artikkelissa nostettiin esille opiskelijoiden vaihtelevat tavat käsitellä ja ymmärtää kohtaamiaan monimutkaisia eettisiä haasteita ja sitä, miten heidän eettiset valmiutensa vaikuttavat eettiseen tietoisuuteen uusissa ympäristöissä. Opiskelijoiden kriittistä refleksiivisyyttä ja turvallista tilaa reflektoinnille, sekä tietoisuutta omista motiiveista tehdä kansainvälistä sosiaalityötä tulisi tukea ja edistää, jotta opiskelijat pystyisivät käsittelemään tunnekuormitusta eettisten ristiriitojen äärellä.

Yksi tunnistettu haaste sosiaalityön dekolonisaatiossa on dekolonisaation käytännön menetelmät ja prosessit ei-länsimaisissa, kuten ”Etelän valtioiden” tai ”kolmansien maiden” sosiaalityön toimintaympäristöissä. Parissa artikkelissa käsiteltiin sosiaalityön dekolonisaatiota käytäntötutkimuksen kautta. Yhtenä tapana dekolonisoida sosiaalityön tietoperustaa on esitetty esimerkiksi näyttöön perustuvan tiedon tuottamisen moninaistaminen ja kehitettyjen sosiaalityön käytäntöjen paikallisuuden huomioiminen sekä jatkuva käytäntöjen muutostarve ajan ja paikan mukaan. Muutamassa artikkelissa esitettiin vaihtoehdoksi luovien sosiaalityön tutkimusmenetelmien lisääminen kuten taiteen, kulttuurin ja median käyttäminen käytäntötutkimuksessa. (Ranta-Tyrkkö 2011; Valkonen & Wallenius-Korkalo 2016; Almeida ym. 2019; Elkassem & Murray-Lichtman 2022; Clarke 2022.)

Kris Clarke (2022) esittelee artikkelissaan podcastien käyttämistä alkuperäisen tiedon aineistonkeruun dekolonisoimiseksi vaihtoehtona ylhäältä-alas tuotetulle tiedolle sosiaalityössä. Clarke pohtii julkisen historian käyttämistä kriittisen pedagogiikan välineenä, jossa sosiaalityön historian tietoa tuotetaan ja rakennetaan yhteisesti ammattilaisten, opiskelijoiden asiakkaiden ja yhteisöjen välillä. Ajatuksena on haastaa ”asiantuntijoiden” ja ”amatöörien” välisiä hierarkkisia rajoja ja asiantuntijakeskeisiä epistemologioita luovien menetelmien avulla. Perinteisesti toteutetuissa laadullisissa haastatteluissa tutkija litteroi, koodaa, analysoi ja tulkitsee aineiston, eli tutkija valintojensa kautta käyttää useassa kohdassa valtaa tutkimuksessa. Podcastien käyttäminen voisi olla yksi keino dekolonisoida haastattelun metodologisia valintoja ja prosesseja sekä kerätä tarinoita sosiaalityön suullisesta ja paikallisesta historiasta haastatteleamalla ei-ammattihenkilöitä olevia sosiaalityön uranuurtajia paikallisissa yhteisöissä. (Clarke 2022.) Viime vuosina Suomessa on ilmestynyt muutamia sosiaalityön ja sosiaalialan podcasteja, joissa keskustellaan sosiaalityön ilmiöistä ammattilaisten kesken tai ammattilaisten ja ilmiön parissa toimivien vierailijoiden kesken (esim. Maailman muuttajat -podcast, ÄÄS- podcast, tunne lastensuojelu-podcast, Social Work Routes podcast). Sosiaalityön tiedon tuottamisen dekolonisaation näkökulmasta podcastit, joiden avulla ammattilaiset voisivat kutsua ammattihenkilöiden tai akatemian ulkopuolelta olevia sosiaalityön kentällä toimivia aktivisteja ja yhteisötyötä tekeviä ihmisiä rakentamaan yhteisesti ymmärrystä ja tietoa sosiaalityön kentän ilmiöistä.

Aineistossa esiteltiin myös kriittiselle rotuteorian tutkimukselle ominaisia tutkimusmenetelmiä sovellettavaksi antikoloniaalisen sosiaalityön tutkimuksen tekemiseksi. Tutkimusaineistosta nousi esille etenkin tarinankerronta ja vastatarinoiden tuottaminen. (Valkonen & Wallenius-Korkalo 2016; Wachter & Snyder 2018; Hu 2019; Abdelfettah ym. 2020; Elkassem & Murray-Lichtman 2022; Clarke 2022.) Kriittisen rotuteorian mukaan ”rotu” on ihmisen luoma kulttuurisesti ja sosiaalisesti muotoutunut konstruktio, tarinat ja tarinankerronta voivat toimia menetelminä myös rodullistavan ajattelun purkamiseen ja vastustamiseen, sillä ne ovat alun perin myös keksittyjä (esim. Delgado & Stefancic 2017). Vastatarinoiden tuottamisella etenkin sosiaalityön laadullisessa tutkimuksessa voidaan tuottaa ja tehdä näkyväksi rodullistettujen sosiaalityön kohteena olevien ihmisten subjektiivisia

kokemuksia ja kertomisen ja tietämisen tapoja, sekä tarkastella näitä tarinoita osana koloniaalisten valtasuhteiden kontekstia ja kokonaisuutta.

4.5 Sosiaalityön opetuksen dekolonisaatio

- Tärkeä ja oleellinen osa tiedon tuotannon dekolonisaatiossa sosiaalityössä on yliopistojen ja akateemisten lehtien dekolonisoiminen, sillä ammatillisen sosiaalityön teoreettista tietopohjaa tuottavat ensisijaisesti yliopistot ympäri maailmaa. Tiedon tuottajana yliopistolla on erityinen valta ja vastuu purkaa koloniaalisia ja toiseuttavia rakenteita tieteen tekemisen moniäänisyyden edistämiseksi. Anti-koloniaalisen sosiaalityön tutkimuksen tekijänä tulisi reflektoida koloniaalista osallisuutta esimerkiksi siinä, kenen akateemisissa lehdissä julkaisee artikkeleita ja keiden kirjoittamaa kirjallisuutta käyttää. Myös kriittistä tietoisuutta tulisi lisätä globaalissa tiedon tuotannossa ”globaalien etelän” ja ”globaalien pohjoisten” yliopistojen välillä. (Razack 2009.) King ym. (2016) nostavat artikkelissaan esille myös sen, että monessa ”globaalien etelän” yliopistossa opetetaan sosiaalityötä länsimaisen tieteenfilosofisen käsitysten pohjalta, jolloin myös paikalliset yliopistosta valmistuneet sosiaalityöntekijät voivat kokea paikallisissa yhteisöissä työskennellessään haasteita paikallisten auttamismenetelmien soveltamisessa sisäistettyään yksilöön keskittyviä ”länsimaisen” sosiaalityön menetelmiä koulutuksessaan. Sosiaalityön tutkimuksen dekolonisaatiossa tutkimusyhteistyön lisääminen ”globaalien etelän” ja ”globaalien pohjoisten” yliopistojen välillä sosiaalityön käytäntötutkimuksessa etenkin globaalien sosiaalityön kentällä edistäisi tutkimuksen moniäänisyyttä.

Myös Suomessa, keskustelu yliopiston dekolonisaatiosta on lisääntynyt viime vuosina osaksi yliopistoissa esiintyvän rasismien seurauksena ja myös jälkikoloniaaliseen ja dekoloniaaliin tutkimukseen paneutuneiden yliopistojen opettajien ja opiskelijoiden aktivismin seurauksena. Yhden aineiston artikkeleiden kirjoittajista Eliassi Barzoo piti viimeisillä sosiaalityön tutkimuksen päivillä Helsingin Yliopistolla (2023) puheenvuoron akateemisen kulttuurin rodullistavasta syrjinnästä, valkoisesta perustasta ja syrjivien valkoisten rakenteiden jatkuvasta uusiutumuksesta myös ns. monikulttuurisissa työyhteisöissä, sillä rakenteiden

vastustamisesta voi seurata negatiivisia seurauksia etenkin rodullistettujen tutkijoiden uramahdollisuuksiin (Elchirid ym. 2021). Barzoo puheenvuorossaan sosiaalityön tutkimuksen päivillä kuvasi omien kokemusensa kautta, miten rodullistettuja tutkijoita, jotka vastustavat rasistisia käytäntöjä ja puuttuvat episteemisiin hierarkioihin, eristetään ja nähdään heikentävän normatiiviseen valkoisuuteen perustuvaa kollegiaalisuutta yliopistoilla.

Aineistosta nousi esille monella tavalla jälkikoloniaalisen teorian kautta tarkasteltuna sosiaalityön opetuksen, opetussuunnitelmien, sosiaalityön opetuksen ympäristöjen sekä opetuksen pedagogiikan koloniaalisuus ja rodullistamisen prosessit (Razack 2009; Almeida ym. 2019; Elkchirid ym. 2020; Jönsson & Flem 2022). Satu Ranta-Tyrkkö (2011) käyttää artikkelissaan kulttuurisen imperialismiin käsitettä sosiaalityön opetuksen ja koulutuksen kontekstissa, kun hän puhuu yrityksistä luoda globaaleja sosiaalityön standardeja tai kompetensseja, käyttää samoja sosiaalityön opetusmateriaaleja eri mantereilla ja maanosissa sekä yhtenäistää sosiaalityön opetussuunnitelmaa, ohittaa paikalliset kontekstit sekä opiskella globaalilla kielellä (englanti) paikallisten kielten sijaan. Sosiaalityön tiedontuotanto on siis osa globaaleja markkinoita ja ne, joilla on resurssit tuottaa ja rahoittaa sosiaalityön tutkimusta ovat myös vallankahvassa sen suhteen, miten globaaleja sosiaalisia ongelmia lähestytään, tutkitaan ja ratkaistaan.

Opetuksen dekolonisaatioissa, opetussuunnitelman dekolonisaatio on siis keskeinen lähtökohta. Sosiaaliset liikkeet, jotka kritisoivat opetussuunnitelmien eurosentrisyyttä ovat viime vuosina rantautuneet myös Suomeen. Kris Clarke (2022) puhuu artikkelissaan myös hallitsevista länsimaisen sosiaalityön epistemologisista lähtökohdista sosiaalityön opetussuunnitelmissa ja miten samat sosiaalityön ”uranuurtajat” esitetään sosiaalityön profession ”esi-isinä” tai pioneereinä opetussuunnitelmissa kansainvälisesti. Clarke kysyy, voisiko yksi keino sosiaalityöntekijöille dekolonisoida yksiäänistä narratiivia professiostaan olla profession ”esi-isien ja sukulaisten” moninaisuuden syvempi ymmärtäminen?

Sosiaalityön opetuksessa on myös keskeistä huomioida se, että sosiaalityön oppimisympäristöt ovat jälkikoloniaaleja tiloja, joissa opiskelijat moninaisista taustoista tulevat eri historioista, kulttuureista, arvoista, ja tiedollisista käsityksistä (Razack 2009;). Sosiaalityön dekolonisointi edellyttää siis moninaisuuden

tunnustamista myös opetuksessa ja oppimisympäristöissä. Razack (2009) sekä Elkchirid ynnä muut (2020) käsittelevät artikkeleissaan tilanteita, joissa opetustilaa hallitsevat valkoiset sosiaalityön opiskelijat globaalien ihmisoikeuskysymysten äärellä keskittyvät ”globaalissa etelässä” esiintyviin ihmisoikeusongelmiin, kuten lapsityövoimaan, ilman ihmisoikeuksien historiallista ja jälkikoloniaalista tarkastelua ja kontekstia, sekä ”globaalista etelästä” olevien opiskelijoiden asemaa valkoisissa tiloissa. Globaalien sosiaalisten ilmiöiden käsitteleminen opetuksessa edellyttää tietoisuuden edistämistä universaaleja ihmisoikeuksia edistävien valtioiden koloniaalisesta osallisuudesta ihmisoikeusongelmien, eriarvoisuuden ja köyhyyden tuottamiseen. Sosiaalityön opetuksen dekolonisoiminen edellyttää siis myös tilan tarkastelua, joka toimii perustana opiskelijoiden vuorovaikutukselle ja dialogille. Dialoginen lähestymistapa edellyttää kriittistä tietoisuutta muun muassa siitä, kenen puheenvuorot luokkatilassa ovat tahattomasti etuoikeutettuja ja kenen äänet ovat marginalisoituja.

Melkein kaikissa aineiston artikkeleissa käsiteltiin kriittistä reflektointia ja kriittisen tietoisuuden edistämistä sosiaalityössä, mikä voisi auttaa sosiaalityön ammattilaisia ymmärtämään koloniaalisuutta sosiaalityössä sekä edistämään paremmin sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja moninaisuuden tunnustamista sosiaalityössä dekolonisoimalla omaa mieltä ja omia käsityksiä tietämisestä ja tiedon tuottamisesta. Moninainen tietoperusta ei tee sosiaalityöstä epäprofessionaalista vaan päinvastoin voidaan ajatella, miten moninaisen tietoperustan ymmärtäminen kehittää sosiaalityöntekijän kriittistä suhtautumista tietoon, tietämisen ja tiedon tuottamisen tapoihin siinä sosiaalityössä, jota tehdään eriarvoisuutta tuottavissa rakenteissa.

5. Pohdinta ja johtopäätökset

Pohdinta osiossa tiivistän ensin lyhyesti analyysin tuottamat vastaukset tutkimuskysymykseen, minkä jälkeen pohdin analyysin ja tutkimustulosten merkityksiä sosiaalityön tekemiselle ja tutkimukselle Suomessa. Tutkimuskysymykseni oli: *Millaisia kehittämistarpeita jälkikoloniaaliset ja dekoloniaalit tarkastelutavat tuottavat sosiaalityölle ja sosiaalityön tutkimukselle?* Reflektoin tutkimuksen tuloksia myös oman positioni kautta ”valkoisena” suomalaisena sosiaalityöntekijänä monikulttuurisissa sosiaalityön toimintaympäristöissä.

Jälkikoloniaalista teoriaa soveltamalla on tarkasteltu sosiaalityön historiaa ja juuria. Historian tarkastelussa voidaan tutkia nykypäivän valtaviiran sosiaalityön kehityskulkuja ja toisaalta tutkia, millaista muunlaista sosiaalityötä on kehitetty ja tehty ennen ja jälkeen modernin sosiaalityön kehittymistä. Myös koloniaalisten ideologioiden tarkastelu sosiaalityön varhaisissa muodoissa voi auttaa lisäämään ymmärrystä koloniaalisista jatkumoista nykypäivän sosiaalityössä. Suomalaisessa sosiaalityön koulutuksessa ei juurikaan nosteta esille historiallisista viitekehyksistä nousevia sosiaalityön problematisointeja. Jälkikoloniaalisen tarkastelun kautta nykypäivän sosiaalityössä vallitsevien piilevien kolonialististen ideologioiden, kuten rasmin, nykyaikaisia muotoja voidaan paljastaa ja tunnistaa.

Jälkikoloniaalinen tutkimusote ohjaa myös kriittisesti tarkastelemaan länsimaisen tiedon ja etenkin uusliberaalin ajattelun vallitsevaa asemaa tiedon tuotannossa ja globaalin sosiaalityön kehittämisessä sekä tunnustamaan muita tietämisen ja tiedon tuottamisen tapoja. Tutkimusaineistossa sosiaalityön tietopohjaa tarkasteltiin kriittisesti siitä näkökulmasta, miten tieteellisen tiedon määrittelyä ja tiedon tuotantoa ohjaavat kolonialistiset valtarakenteet. Myös dominoivien narratiivien kriittinen tarkastelu sosiaalityössä on sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja rakenteellista eriarvoisuutta haastavan sosiaalityön kannalta välttämätöntä, sillä hegemoniset narratiivit ovat aina poliittisen ja ideologisen retoriikan läpitunkemia.

Erytisesti kansainvälisen sosiaalityön kentällä jälkikoloniaalinen ajattelutapa ohjaa monipuolistamaan globaaleista sosiaalisista ongelmista ja hyvinvoinnista käytävää keskustelua ja tutkimusta. Jälkikoloniaalia tutkimusotetta käytettiin

tutkimusaineistossa sekä kansainvälisen sosiaalityön eri muotojen, kuten kehitystyön tai opiskelijavaihtojen, arvioimiseksi valkoisuuden ja koloniaalisten ajattelutapojen näkökulmista, että kansainvälisen sosiaalityön tavoitteiden tutkimiseksi. Jälkikoloniaalinen ajattelutapa ohjaa kiinnittämään erityistä huomiota paikallisuuteen, kun sosiaalityötä jalkautetaan ja levitetään länsimaisista lähtökohdista erilaisiin yhteisöihin ja yhteiskuntiin. Myös länsimaiseen tietoon perustuvat individualismiin nojaavat auttamismenetelmät eivät aineiston perusteella edistä hyvinvointia kestävästi yhteisöllisiin arvoihin perustuvissa yhteisöissä ja kulttuureissa.

Rodullistamisen ja rasismien kysymykset ovat vaikeita ja monimutkaisia, myös sosiaalityön sisällä, vaikka sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäminen on määritelty sosiaalityön ydintehtäväksi. Rasismi on yksi kolonialismin ilmeisimmistä perinnöistä, joka tuottaa eriarvoisuutta ja ylläpitää valkoista ylivaltaa yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla, myös tieteen kentällä. Rasismia ylläpitävien rakenteiden tunnistaminen, rasismista hyötyvien tunnistaminen, sekä sen tunnistaminen, että rasismi vaikuttaa sen kohteena olevien lisäksi myös ”rasismista vapaisiin” valkoisiksi rodullistettuihin, auttaa valottamaan koloniaalisten ideologioiden nykypäivän muotoja.

Tutkimusaineistossa dekoloniaali kritiikki kohdistui eritoten normatiiviseen valkoisuuteen sosiaalityön menetelmissä, sosiaalityön tutkimuksen representaatioon, valtahierarkioihin tutkimuksen kentällä ”globaalin etelän” ja ”globaalin pohjoisen” välillä, sosiaalityön tutkimusmenetelmiin sekä sosiaalityön opetukseen. Monessa artikkelissa osoitettiin, miten länsimaiset tietämisen tavat dominoivat sosiaalityön tutkimusta ja kehittämistä ja korostettiin, kuinka moninaisuuden tunnustamista sosiaalityön tutkimuksen kentällä tulisi edistää pikaisesti. Myös yhteistyön lisäämistä ”globaalin pohjoisen” ja ”globaalin etelän” välillä korostettiin erityisesti kansainvälisen sosiaalityön kentällä. Kansainvälisen sosiaalityön opetuksessa jälkikoloniaali ja dekoloniaali teoria kiinnittää erityistä huomiota koloniaalisen globaalin valtajärjestyksen näkyväksi tekemiseen ja sosiaalityön asemoitumisen näissä rakenteissa.

Sosiaalityön moninaisen tietoperustan ymmärtäminen vaatii myös ammatillisen itseymmärryksen lisäämistä siitä, mitkä asiat vaikeuttavat tai jopa estävät moninaisen

tietoperustan olemassaoloa ja arvostamista. Sosiaalityön asema omana tieteenalana tiedon tuottamisen systeemeissä, joiden rakenteisiin kytkeytyy valtaa ja erilaisia valtahierarkioita, voi vaikuttaa myös syihin, miksi moninaisen tietoperustan ”puolustaminen” voi olla haasteellista. Toisaalta on kyseenalaistettu, onko sosiaalityön ”tieteellinen tieto”, joka usein perustuu yhteen oikeaan näkemykseen tiedosta, aina paras perusta ammatillisille käytännöille. Voidaan myös kysyä, kenen määritelmien mukaan tieto on tieteellistä. Tietämisen ja tietämisen tapojen kyseenalaistaminen tieteessä voi näyttäytyä radikaalilta ja jopa ”epäprofessionaaliselta” vaikka toisaalta juuri sosiaalityön tiedon moniulotteisuus kompleksisissa todellisuuksissa erottaa sosiaalityön monesta muusta tieteenalasta ja toisen näkemyksen mukaan tekee sosiaalityöstä nimenomaan professionaalista. Esimerkiksi luovien, toiminnallisten, yhteisöllisten ja ekososiaalisten käytänteiden kasvattaminen sosiaalityön kentällä voisi avartaa vallitsevia käsityksiä hyvinvoinnista, toipumisesta ja valtaistumisesta moninaisen asiakaskunnan parissa. Professionaalisuutta ja asiantuntijuutta tulisi myös pystyä refleктоimaan kriittisesti sosiaalityössä, jotta näitä rooleja toteuttaessaan sosiaalityöntekijä olisi tietoinen valtarakenteista käytänteiden taustalla olevan tutkimustiedon kentällä.

Löytyn ja Lehtosen (2007, 115–116) mukaan kun jälkikoloniaalista teoriaa sovelletaan Suomeen, teorian ”uudelleenkytkeminen” edellyttää aina jonkin asteen niveltämistä ja sovittamista, mikä voi parhaimmillaan johtaa uudenlaiseen ymmärrykseen ja ymmärtämisen tapoihin. Jälkikoloniaalinen näkökulma suomalaisessa sosiaalityössä voisi esimerkiksi tarkoittaa sitä, että edistetään moniäänisyyttä sosiaalityön tutkimuksessa ja tietopohjassa tekemällä ja antamalla lisää tilaa marginalisoidulle tiedolle ja kokemuksille, tunnistetaan ja nimetään sosiaalityössä toimiva rasismi ja rodullistavat rakenteet ja puretaan koloniaalisia valta-asetelmiä ja ajattelutapoja.

Kotoutumista edistävässä sosiaalityössä ja maahanmuuttajatyössä jälkikoloniaalinen teoria voi auttaa ymmärtämään suomalaisuutta ja sen rakentumista uusilla tavoilla, esimerkiksi suomalaisuuden rakentumista sosiokulttuurisesti ”luonnollisen” akkulturaation sijaan. Myös maahan muuttaneiden lähtökohtia ja saapumista Suomeen jälkikoloniaalisten suhteiden vaikutuksesta ja heidän kotoutumistaan

Suomeen, jossa kolonialismin ja jälkikolonialismin jatkumot näkyvät yhteiskunnan rakenteissa ja asenteissa, voitaisiin sosiaalista oikeudenmukaisuutta peräänkuuluttavassa sosiaalityössä huomioida kriittisemmin. Useampi tutkimus sosiaalityön ammattilaisten käsityksistä rasismista on jo osoittanut, että iso osa sosiaalityöntekijöistä ja sosiaalialan ammattilaisista käsittävät rasismia kulttuurin, kulttuuristen ristiriitojen tai kulttuurierojen kautta. ”Kulttuuristaminen” tai kulttuurirasismi on useassa tutkimuksessa tunnistettu haaste suomalaisessa sosiaalityössä. (Esim. Elfving Ström 2021; Anis & Turtiainen 2021; Mikkonen 2023.) Jälkikoloniaalinen ajattelutapa voisi auttaa ymmärtämään ja tunnistamaan vastaavanlaisten hienovaraisempien rasismien muotojen kytköksiä globaaliin rodullistaviin systeemeihin.

Tutkimusaineistossa toistui kriittisen tietoisuuden välttämättömyys sosiaalityössä, jotta yhteiskuntaan ja näin ollen sosiaalityön professioonkin syvälle juurtuneista koloniaalisista ajattelutavoista voi tulla tietoiseksi ja istuttaa uusia, niitä purkavia näkemyksiä. ”De” -kolonisaatio ei viittaa koloniaalisten ja ”väärin” ajatusten poistamiseen, sillä ajatuksia ei voi vaan päättämällä hylätä ja poistaa. Kriittinen tiedostaminen voi auttaa paljastamaan ajan saatossa luonnollistuneita koloniaalisia käsityksiä sekä ymmärtämään näiden käsitysten historialliset alkuperät. Antirasistisen sosiaalityön kehittäminen tarvitsee sosiaalityöntekijöiltä kriittistä reflektointia myös oman alamme tutkimusta ja käytäntöjä kohtaan, sillä auttamisen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämisen halu ei itsessään takaa eriarvoisuuden vastustamista konkreettisesti. Auttavissa ammateissa saatetaan monesti ajatella, että haavoittuvassa asemassa olevien parissa työskentely on itsessään antirasistista työtä, vaikka yhteiskuntaan pesiytynyt rasismi vaikuttaa asiakkaiden lisäksi myös työntekijöihin. Rasismien vastustaminen voi herättää vaikeita ja negatiivisia tunteita, sillä se vaatii myös omien rasististen käsitysten kohtaamista, vaikeiden keskustelujen käymistä ja sen hyväksymistä, että kukaan ei ole rasismista vapaa. Rasismien tunnistaminen vaatii myös sen, että tunnustetaan rodullistettujen henkilöiden ja ryhmien määritelmät rasismista oikeiksi ja kuunnellaan heitä, joita rasismi koskettaa henkilökohtaisesti.

Tutkimusprosessin aikana mietin paljon sitä, miten sosiaalityön tiedon moninaisuuden ymmärtäminen ja kriittinen tiedostaminen kytkeytyy suoraan ammatillisiin kompetensseihin olla antirasisti sosiaalityöntekijä, kriittisesti

reflektoida omaa professiota ja valkoisuutta, sekä tehdä asiakastyötä monikulttuurisissa ympäristöissä. Yksi tärkeimmistä edellytyksistä on siten mielestäni opetuksen dekolonisointi, minkä myötä opiskelijat ymmärtävät erilaisia ”sosiaalityötä” sekä ajattelemisen ja tietämisen tapoja erilaisissa sosiaalialan ympäristöissä. Sosiaalityön teorioiden jälkikoloniaalinen luenta voisi esimerkiksi kehittää opiskelijoiden kriittistä ajattelua vallan mekanismeista tieteellisen tiedon tuottamisesta ja eri epistemologisista lähtökohdista tiedon tekemisessä. Jälkikoloniaalisen linssin kautta tarkasteltuna rasismia voidaan myös ymmärtää paremmin ajan ja paikan mukaan muuttuvana järjestelmänä, jonka tehtävänä on ylläpitää valkoista ylivaltaa yhteiskunnan rakenteissa ja instituutioissa.

Haastavinta tulevaisuudessa on kuvitella sitä, kuinka ”erilaiset sosiaalityöt” olisivat keskenään yhdenvertaisia, sillä se edellyttäisi myös kansainvälisesti tiedon moninaisuuden tunnustamisen arvojen ja ajatusten pidemmälle saattamista myös materiaalisesti esimerkiksi rahoituksen kautta. ”Erilainen”, eli erilainen suhteessa valtavirtaiseen tietoon, pitäisi saada marginaalista keskelle muun tiedon rinnalle. Riskinä on muuten se, että ”erilainen” tieto näennäisesti tunnustetaan ilman, että tietoa arvostetaan ja tosiasiallisesti käytetään käytänteiden kehittämisessä. Myös representaatio sosiaalityön kentällä ja tutkimuksessa Suomessa on hyvin valkoista ja moninaisen tiedon edistäminen vaatisi rakenteellisen rasismin purkamista erityisesti koulutuksessa ja työmarkkinoilla. Tutkimusyhteisön representaatio vaikuttaa siihen, mihin teoreettisiin lähtökohtiin valtavirran sosiaalityön tutkimus painottuu.

Sosiaalityötä määritellään kansallisesti ja globaalisti eri tavoin. Sosiaalityötä voi ajatella nimenomaan sosiaalisena alana ja työnä tai päinvastoin, kliinisenä ja neutraalina ammattina. Sitä voi ajatella myös enemmän henkisestä näkökulmasta tai sosiaalityötä voi käsittää hyvin poliittisena kenttänä, radikaalin yhteiskuntakritiikin tuottamisena ja aktivismin tekemisena. Jälkikoloniaalisesta näkökulmasta sosiaalityön määrittämisen tavat kytkeytyvät myös sosiaalityön omaan historiaan, kolonialistisiin ajattelutapoihin ja koloniaaliseen globaaliin valtajärjestykseen. Tämän tutkielman kirjoittamisen aikaan isoissa sosiaalityön verkostoissa Suomessa on esimerkiksi käyty keskustelua sosiaalityön asemoitumisesta sotaan ja käsillä olevaan humanitaariseen kriisiin Gazassa. Sosiaalityöntekijöiden keskuudessa moni kuvaili sosiaalityön roolia neutraalina suhteessa politiikkaan ja samalla kuitenkin auttavana tahona suhteessa politiikan aiheuttamaan kärsimykseen siviiliväestössä.

Sosiaalityöntekijöiden keskuudessa osa taas näki sosiaalityön eettisenä velvollisuutena aktiivisen kannanoton ihmisoikeusrikoksia vastaan ja moni käsitti Palestiinan vapautumisen tukemisen suoraan sosiaalityön ydinasiana. Osan mielestä taas ei ollut perusteltua osallistua sosiaalityöntekijänä keskusteluun konfliktin monimutkaisesta ja pitkästä historiallisesta taustasta. Jälkikoloniaalisesta näkökulmasta kansallisen ja kansainvälisen sosiaalityön ympäristöissä käytävät keskustelut Israelin harjoittamasta asuttajakolonialismista haastavat sosiaalityön eettisten periaatteiden ajamista ja niiden tulkintaa. Voidaan myös kysyä, millaisia merkityksiä väkivallan tuomitsemisella on riippuen siitä, miten määritellään sitä, mitä tuomitaan, eli tuomitaanko sosiaalityön eettisten periaatteiden kautta esimerkiksi Israelin apartheid- politiikkaa, ”sodan sääntöjen” rikkomista vai siviilien pommittamista. Kiinnostavaa on myös se, miten sosiaalityössä käsitetään riskit osallistua keskusteluihin sodasta ammatin universaaleja ihmisoikeuksia puolustamisen eetoksen kannalta.

Ajattelen, että jälkikoloniaali tutkimussuuntaus ja dekolonisaatio -keskustelu tuovat ”globaaliin pohjoiseen” välttämättömiä käsitteitä ja työkaluja länsimaiseen tietoon perustuvien sosiaalityön teorioiden ja käytäntöjen kriittiseen tarkastelemiseen. Sosiaalityön toisin kuvittelemisen taito ei ole tärkeää vain oman uteliaisuuden ja luovuuden kehittämisen vuoksi vaan se on välttämätöntä rasismien ja sarron vastustamiselle. Jos sosiaalityö käsitetään ammatiksi, joka perustuu sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämiseen, on myös pyrittävä aktiivisesti tunnistamaan eriarvoisuutta ja rodullistamisen prosesseja ylläpitäviä mekanismeja ja niiden pohjalta kehitettyjä käytäntöjä. Jälkikoloniaalinen tarkastelu ja dekolonisoiva tutkimusote voivat antaa lisää eväitä kriittiselle reflektoinnille sosiaalityön osallisuudesta ja asemasta kompleksisten globaalien sosiaalisten ongelmien parissa.

Lähteet

Tutkimusaineisto

Almeida, Rhea V., Lisa Marie Werkmeister Rozas, Bronwyn Cross-Denny, Karen Kyeunghae Lee, ja Ann-Marie Yamada. (2019). "Coloniality and Intersectionality in Social Work Education and Practice." *Journal of Progressive Human Services* 30, no. 2 (2019): 148-16

Clarke, K. (2022). Reimagining Social Work Ancestry: Toward Epistemic Decolonization. *Affilia*, 37(2), 266-278. <https://doi.org/10.1177/08861099211051326>

Eliassi, B. (2013). Orientalist Social Work: Cultural Otherization of Muslim Immigrants in Sweden. *Critical social work*, 14(1), 33.

Elkassen, S., & Murray-Lichtman, A. (2022). Mapping an Integrative Critical Race and Anti-Colonial Theoretical Framework in Social Work Practice. *Advances in social work*, 22(2), 628-646. <https://doi.org/10.18060/24952>

Elkchirid, Abdelfettah, Anh Phung Ngo, ja Martha Kuwee Kumsa. (2021). "Narrating Colonial Silences: Racialized Social Work Educators Unsettling Our Settlerhood." *Studies in Social Justice* 14, no. 2 (2021)

Hu, Ran. (2019). "Examining Social Service Providers' Representation of Trafficking Victims: A Feminist Postcolonial Lens." *Affilia* 34, no. 4 (2019): 421-438

Jönsson, Jessica H., ja Aina Lian Flem. (2022). "Global Social Work Ethics and International Field Training: The Experiences and Practice Dilemmas of Norwegian and Swedish Social Work Students." *International Social Work* 65, no. 1 (2022)

Kang, Hye-Kyung. (2013). "Claiming Immigrant Cultural Citizenship: Applying Postcolonial Theories to Social Work Practice with Immigrants." *Critical and Radical Social Work* 1, no. 2 (2013)

King, Regine, Michaela Hynie, Immaculee Mukashema, Jean Paul Habineza, Gilbert Kubwimana ja Ancilla Musindarwego. (2016). "Integrated, Complementary or Just Different? Western and Rwandan Approaches to Clinical Counselling." *Critical and Radical Social Work* 4, No.2 (2016).

Kronman, Jenny, ja Jessica H. Jönsson. (2020). "We Are Here: Undocumented Migrants and Activism as Resistance." *Critical and Radical Social Work* 8, no. 3.

Ranta-Tyrkkö, Satu. (2011). "High Time for Postcolonial Analysis in Social Work." *Nordic Social Work Research* 1, no. 1 (2011): 25-41

Razack, Narda. (2009) "Decolonizing the Pedagogy and Practice of International Social Work." *International Social Work* 52, no. 1 (2009): 9-21

Rowe, S., Baldry, E., & Earles, W. (2015). Decolonising Social Work Research: Learning from Critical Indigenous Approaches. *Australian social work*, 68(3), 296-308. <https://doi.org/10.1080/0312407X.2015.1024264>

Tefera, Gashaye Melaku. (2022). "Decolonizing Social Work Practice: A Case from Ethiopian Refugee Settings." *Journal of Social Service Research* 48, no. 2.

Tusasiirwe, Sharlotte. (2023). "Disrupting Colonisation in the Social Work Classroom: Using the Ubuntu/Ubuntu Framework to Decolonise the Curriculum." *Social Work Education* 2023: 1-15.

Valkonen, Sanna, ja Sandra Wallenius-Korkalo. (2016). "Practising Postcolonial Intersectionality: Gender, Religion and Indigeneity in Sámi Social Work." *International Social Work* 59, no. 5 (2016)

Wachter, Karin, ja Susanna Snyder. (2018). "Centering Subjectivities: Theoretical Considerations for Practice With Women in Forced Migration." *Affilia* 33, no. 3 (2018): 395-409

Willey-Sthapit, Claire. (2023). "Epistemic Justice in International Social Work Research: Postcolonial Theory and Analytic Strategies." *International Journal of Social Welfare* 2023

Muut lähteet

Anis, M., & Turtiainen, K. (2021). Social Workers' Reflections on Forced Migration and Cultural Diversity: Towards Anti-Oppressive Expertise in Child and Family Social Work. *Social Sciences*, 10(3), Article 79. <https://doi.org/10.3390/socsci10030079>

Badwall, H. K. (2014). *Can I Be a Good Social Worker? Racialized Workers Narrate Their Experiences with Racism in Every Day Practice.*

Bhambra, G. K., Gebrial, D., & Nisanciolu, K. (2018). *Decolonising the university.* Pluto Press.

Bonilla-Silva, E. (2021). What Makes Systemic Racism Systemic? *Sociological inquiry*, 91(3), 513-533. <https://doi.org/10.1111/soin.12420>

Delgado, R., Stefancic, J., & Harris, A. (2012). *Critical race theory: An introduction* (2nd ed.). New York University Press.

Dominelli, L. (2007). *Revitalising communities in a globalising world.* Ashgate

Dominelli, L. (2010). Globalization, contemporary challenges and social work practice. *International social work*, 53(5), 599-612. <https://doi.org/10.1177/0020872810371201>

Eketone, A., Gray, M., Coates, J., Yellow Bird, M., & Hetherington, T. (2013). *Decolonizing social work.* Routledge.

Elfving Ström, E. (2021). Rasismi ja rodullistaminen : askelmerkkejä rasisminvastaiseen sosiaalityöhön. In A.-L. Matthies, A.-R. Svenlin, & K. Turtiainen. Viitattu 10.11.2023. <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=109e1782-04b9-454f-b724-9fcef9853c16>

Fan, D., Breslin, D., Callahan, J. L., & Iszatt-White, M. (2022). Advancing literature review methodology through rigour, generativity, scope and transparency. *International journal of management reviews : IJMR*, 24(2), 171-180. [E-kirja]. [Viitattu 10.12.2023] <https://doi.org/10.1111/ijmr.12291>

Global Definition of Social Work. (2014). International Federation of Social Workers. Viitattu 1.12.2023. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>

Grant, M. J., & Booth, A. (2009). A typology of reviews: An analysis of 14 review types and associated methodologies. *Health Information and Libraries Journal*, 26(2), 91–108. <https://doi.org/10.1111/j.1471-1842.2009.00848.x>

Groglopo, A., & Suárez-Krabbe, J. (2023). Coloniality and decolonisation in the Nordic region: An introduction. In A. Groglopo, & J. Suárez-Krabbe (Eds.), *Coloniality and Decolonization in the Nordic Region* (pp. 1-21). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003293323-1>

Healy, L. (2008). *International social work: Professional action in an interdependent world* (2nd ed.). New York: Oxford University Press.

Healy, L. M., & Link, R. J. (2012). *Handbook of international social work: Human rights, development, and the global profession*. Oxford University Press.

Heino, Kara & Simola. (2023). Sosiaalityö ja moninaisuus. Talentia-lehti. Sosiaalityön tutkimuksen seura. Viitattu 2.12.2023. https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2023/08/tutkiva_sosiaalityo_2023.pdf

Hoegaerts, J., Peterson, E., Liimatainen, T., & Hekanaho, L. (2022). Finnishness, Whiteness and Coloniality : An Introduction. In J. Hoegaerts, T. Liimatainen, L. Hekanaho, & E. Peterson (Eds.), *Finnishness, Whiteness and Coloniality* (pp. 1-16). Helsinki University Press. <https://doi.org/10.33134/HUP-17-1>

Hubara, Koko. (2020). Helsingin yliopiston sosiaalityön opetus kriittisen rotuteorian näkökulmasta: teemoitteleva sisällönanalyysi. Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/fetchStatsGraph?9a1af348-6391-4356-8acc-oafd5bcafb17>

Jansen, Jonathan D. (Ed.) (2019). *Decolonisation in Universities: The Politics of Knowledge*. Johannesburg, South Africa: Wits University Press.

Jäppinen, M., Metteri, A., Ranta-Tyrkkö, S., & Rauhala, P. (2016). *Kansainvälinen sosiaalityö: Käsitteitä, käytäntöjä ja kehityskulkuja*. United Press Global. [E-kirja]. [Viitattu 1.12.2023]. Ellibs - verkkokirjahylly. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789949726400>

Jönsson, Jessica. (2013). Social work beyond cultural otherisation. *Nordic Social Work Research* 3 (2), 159–167. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2013.834510>

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S., Pietilä, A., Jääskeläinen, P., & Liikanen, E. (2013). Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: Eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede*, 25(4), 291–301.

Keskinen, S. (2019). “Intra-Nordic Differences, Colonial/Racial Histories and National Narratives: Rewriting Finnish History.” *Scandinavian Studies* 91 (1–2): 163–81

Keskinen, S., Seikkula, M. K., & Mkwesha, F. (2021). *Rasismi, valta ja vastarinta: rodullistaminen, valkoisuus ja koloniaalisuus Suomessa*. Gaudeamus. [E-kirja]. [Viitattu 15.11.2023] Ellibs - verkkokirjahylly. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523456785>

Kleibl, T., Lutz, R., Noyoo, N., Bunk, B., Dittmann, A., & Seepamore, B. (2019). *The Routledge Handbook of Postcolonial Social Work*. [E-kirja]. [Viitattu 17.11.2023] <https://doi.org/10.4324/9780429468728>

Kuokkanen, R. (2020). Reconciliation as a Threat or Structural Change? The Truth and Reconciliation Process and Settler Colonial Policy Making in Finland. *Human rights review (Piscataway, N.J.)*, 21(3), 293-312. <https://doi.org/10.1007/s12142-020-00594-x>

Kuortti, Joel. (2007). Jälkikoloniaalisen teorian mahdollisuuksista. Teoksessa *Nyky aika kulttuurintutkimuksessa*. Vainikkala, Erkki & Mikkola, Henna (toim.). Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimuskeskus, 145-175

Kuortti, Joel; Lehtonen, Mikko; Löytty, Olli. (2007). Kolonialismin jäljet. Keskustat, periferiat ja Suomi. Helsinki: Gaudeamus

Kvalvaag, A. M, Keskinen, Suvi, Skaptadóttir, Unnur Dís, and Toivanen, Mari. (2019). Undoing Homogeneity in the Nordic Region: Migration, Difference, and the Politics of Solidarity. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge. 210 pp. *Nordic Journal of Migration Research*, 10(3), 115-117. <https://doi.org/10.33134/njmr.34>

Lahti, J. (2022). Jälkikoloniaalinen tutkimusote ja historia. julkaisussa T Tepora, M Danielsbacka & M Hannikainen (toim), *Avaimia menneisyyteen: Opas historiantutkimuksen menetelmiin*. Gaudeamus, Sivut 179-195. Viitattu 22.11.2023. <https://kauppa.gaudeamus.fi/sivu/tuote/avaimia-menneisyyteen/4277865> >

Lahti, J., & Kullaa, R. (2020). Kolonialismin monikasvoisuus ja sen ymmärtäminen Suomen kontekstissa. *Historiallinen Aikakauskirja*, 118(4), 420-426.

Lehtola, V. (2015). Sámi histories, colonialism, and Finland. *Arctic anthropology*, 52(2), 22-36

Loftsdóttir, K. and L. Jensen. (2012). Whiteness and Postcolonialism in the Nordic Region: Exceptionalism, Migrant Others and National Identities. Farnham: Ashgate.

Lyons, K. (2006). Globalization and Social Work: International and Local Implications. *The British journal of social work*, 36(3), 365-380. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcl007>

Merivirta, R., Koivunen, L., & Särkkä, T. (2021). *Finnish Colonial Encounters: From Anti-Imperialism to Cultural Colonialism and Complicity*. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-80610-1>

Mikkonen, E. (2023). "Se menee erityisen kipeään paikkaan": sosiaalityöntekijöiden ammatillisia orientoitumisia valkoisuuteen ja rodullistaviin rakenteisiin. *Janus: sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 31(3), 253-271. <https://doi.org/10.30668/janus.12082>

Mwansa, Lengwe-Katembula. (2011). 'Social Work in Africa', in Lynne M. Healy, and Rosemary J. Link (eds), *Handbook of International Social Work: Human Rights, Development, and the Global Profession* (2011; online edn, Oxford Academic, 19 Jan. 2012). <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195333619.003.0055>

Oikeusministeriö n.d. Syrjintätieto. <https://yhdenvertaisuus.fi/syrjintatieto.fi>. Viitattu 5.12.2023.

Quijano, A. (2007). Coloniality and Modernity. *Cultural studies (London, England)*, 21(2-3), 168-178. <https://doi.org/10.1080/09502380601164353>

Ranta, K., & Kanninen, J. (2019). *Vastatuuleen: Saamen kansan pakkosuomalaistamisesta*. Kustantamo S&S.

- Ridanpää, Juha. (2005). Kuvitteellinen pohjoinen. Maantiede, kirjallisuus ja postkoloniaalinen kritiikki. Nordia Geographical publications volume 34:2. Oulu: Oulun yliopisto
- Said, E. W. (2003). *Orientalism: Western conceptions of the orient*. Penguin.
- Salminen, Ari. (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisu. Verkkolähde. Viitattu 2.11.2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-349-3>
- Sanasto- Fem-R. N.d. FEM-R. Viitattu 1.12.2023. <https://www.fem-r.fi/sanasto/>
- Sinclair, R., & Albert, J. (2008). Social work and the anti-oppressive stance: Does the emperor really have new clothes. *Critical Social Work*, 9(1).
- Spivak, G. C. (1988). *In other worlds: Essays in cultural politics*. Routledge.
- Systemaattinen tiedonhaku: opas. (2021). Tampereen yliopiston kirjasto. P. Lukin, J. Isojärvi, S. Mäkelä ja T. Peltonen. Viitattu 8.10.2021.
Saattavana: <https://libguides.tuni.fi/systemaattinen-tiedonhaku>.
- Tascón, S. M., & Ife, J. (2021). *Disrupting whiteness in social work* (First paperback edition.). Routledge, Taylor & Francis Group.
- Tervonen, M. (2014). Historiankirjoitus ja myytti yhden kulttuurin Suomesta. teoksessa P. Markkola, H. Snellman, & A-C. Östman (Toimittajat), *Kotiseutu ja kansakunta: miten suomalaista historiaa on rakennettu* (Sivut 137-162). (Historiallinen arkisto; Vuosikerta 142). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vilka, H. (2023). *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*. Art House. [E-kirja]. [Viitattu 15.12.2023]. Ellibs - verkkokirjahylly. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789518849448>
- Vuorela, U. (2009). "Colonial Complicity: The 'Postcolonial' in a Nordic Context." In *Complying with Colonialism: Gender, Race and Ethnicity in the Nordic Region*, edited by S. Keskinen, S. Tuori, S. Irni and D. Mulinari, 19-33. Farnham: Ashgate.
- Waldijk, B. (2011). Social Work Between Oppression and Emancipation. Histories of Discomfort and Inspiration in Europe. *Social work & society*, 9(2).